

De Landeigenaar ⁸⁶

IN VLAANDEREN

Driemaandelijks ledenblad van Landelijk Vlaanderen
maart / april / mei 2020

Word **NU** lid van
Landelijk Vlaanderen!
WWW.LANDELIJK.VLAANDEREN

SAVE THE DATE

ONTMOETINGS DAG
VRIJDAG 15 MEI 2020
KASTEEL PRINTHAGEN
KORTESSEM

- Wildlife Estates Label: erkenningen voor 5 Vlaamse natuureigenaars
- Wat na de letterzetter?

DOSSIER

- Landelijk Vlaanderen vraagt vernietiging Decreet Gemeentewegen

Landelijk Vlaanderen

Natuur en erfgoed gaan hand in hand

Samen werken we aan de toekomst van uw domein!

Landmax
Part of United Experts

Laat een geïntegreerd beheersplan opstellen met oog op een duurzame toekomst.

Ontdek er alles over via:

www.landmax.be/beheerplanning

i.s.m.

ERF
GOED
EN
VISIE

Contacteer ons via
info@landmax.be of bel 014 26 25 00

Inhoudstabel

- 04 Woord van de voorzitter
- 06 Uit de Wetstraat
- 07 Algemene Ledenvergadering Landelijk Vlaanderen 2020
- 08 Landelijk Vlaanderen vraagt vernietiging Decreet Gemeentewegen
- 10 De balans opmaken na de letterzetter
- 12 Nieuwe pachtprijscoëfficiënten 2020-2022
- 14 SBP's in de praktijk
- 20 Wildlife Estates Label: 5 Vlaamse private natuureigenaars krijgen Europese erkenning
- 24 Boomgericht bosbeheer en kwaliteitshout
- 28 Soort in de kijker
- 30 PAS: Nederland is het noorden kwijt
- 34 Het ringen van bomen
- 38 Aankomende soortenbeschermingsprogramma's
- 43 Gemiddelde prijstendenzen van de houtmarkt.
- 46 Nieuwsflash 86

Redactieteam

Ute De Meyer
Projectcoördinator Particulier
Bosbeheer,
Aanspreekpunt Privaat Beheer –
Natuur en Bos

Valérie Vandenaabeele
Sr. Project Manager Natura 2000
& Policy Officer, Aanspreekpunt
Privaat Beheer – Natuur en Bos &
Hubertus Vereniging Vlaanderen

Alec van Havre
Bestuurder Landelijk Vlaanderen
& Aanspreekpunt Privaat Beheer
– Natuur en Bos

Jurgen Tack
Algemeen directeur, Landelijk
Vlaanderen & Aanspreekpunt
Privaat Beheer – Natuur en Bos

Colofon

De Landeigenaar in Vlaanderen is een uitgave van Landelijk Vlaanderen vzw
Trierstraat 67 - 1040 Brussel - Tel. 02 217 27 40
info@landelijk.vlaanderen - www.landelijk.vlaanderen
Hoofdredacteur en verantwoordelijke uitgever:
Jurgen Tack, jurgen.tack@landelijk.vlaanderen
Realisatie en eindredactie: Valérie Vandenaabeele redactie@landelijk.vlaanderen
Vormgeving: Gert Bogaerts
Advertenties: redactie@landelijk.vlaanderen
© Landelijk Vlaanderen vzw
 www.facebook.com/landelijkvlaanderen
 twitter.com/LandelijkVla

Landelijk Vlaanderen vzw en
Particulier Historisch Patrimonium vzw
zijn stichtend lid van Aanspreekpunt
Privaat Beheer – Erfgoed

Landelijk Vlaanderen vzw en
de Koepel der Bosgroepen vzw
zijn stichtend lid van Aanspreekpunt
Privaat Beheer – Natuur en Bos

Voorwoord

Christophe Lenaerts, voorzitter

Woord van de voorzitter

€ 2,5 miljoen extra voor Natuurpunt?

Vanuit Landelijk Vlaanderen en de Koepel van Vlaamse Bosgroepen werd gereageerd op de verhoging van het jaarlijks budget voor grondaankopen voor bos en natuur met € 2,5 miljoen door minister Demir.

Landelijk Vlaanderen en de Koepel van Vlaamse Bosgroepen ondersteunen private eigenaars actief op het vlak van natuur- en bosbeheer. 60% van het bos in Vlaanderen is immers in privaat bezit. Private eigenaars vormen daardoor een belangrijke sleutel in het dynamische en steeds meer aantrekkelijk wordende platteland in het sterk verstedelijkt Vlaanderen. Wanneer extra middelen ter beschikking worden gesteld voor natuur- en bosbeheer kunnen we dat alleen maar toejuichen.

Toch stellen we ons de vraag waarom (deze) subsidies systematisch naar één partij in het open ruimte beleid gaan. Vele andere private bos- en natuureigenaars en -beheerders die vaak ook private middelen investeren in natuur en bos blijven opnieuw in de kou staan. Zij organiseren zich via eigenaarsorganisaties en bosgroepen om maximaal bij te dragen aan meer en beter bos en natuur in Vlaanderen. Hebben zij niet evenzeer recht op (financiële) ondersteuning of op de mogelijkheid om actief bij te dragen aan de uitbreiding van bos en natuur in Vlaanderen? Door Vlaamse middelen eenzijdig toe te kennen aan één organisatie wordt het private bos- en natuureigenaars steeds moeilijker gemaakt om bij te dragen aan het gemeenschappelijk doel: meer bos en natuur in Vlaanderen.

We vragen ook dat er goed gewaakt wordt dat investeringen daadwerkelijk leiden tot bijkomend bos en natuur. De schaars beschikbare overheidsmiddelen mogen niet ingezet worden voor het enkel wijzigen van het eigendomsrecht op bestaande bos- en natuurgebieden.

De Koepel van Vlaamse Bosgroepen en Landelijk Vlaanderen vragen aan de minister om jaarlijks een analoog bedrag vrij te maken voor bosuitbreiding. We zijn er van overtuigd zijn dat met een dergelijk bedrag jaarlijks honderden eigenaars over de streep kunnen getrokken worden om hun gronden te bebossen en zo op een kostenefficiënte manier bij te dragen aan een bosrijker Vlaanderen. De Koepel van Vlaamse Bosgroepen en Landelijk Vlaanderen zijn alvast bereid om hieraan actief mee te werken.

Het Natuurdecreet heeft vastgelegd dat de middelen voor de aankoop van bos en natuur voor iedereen beschikbaar zijn. Het grote probleem is dat het voor de meeste private eigenaars onmogelijk is subsidies te bekomen omdat in het uitvoeringsbesluit staat dat de koper al een type 4 beheerplan moet hebben om die subsidie te krijgen. We vragen met drang en spoed aan de Vlaamse regering om dit aan te passen en de koper te verplichten de grond in type 4 te brengen als hij subsidies vraagt, maar er daarom nog geen moet hebben. We vragen ook een grondige controle van de subsidies tot nu toe uitgereikt of deze al dan niet gebruikt zijn volgens de wetgeving. We vragen zeer duidelijk de uitvoering van de belofte “gelijke monniken, gelijke kappen”.

Ik zit in de trein naar de wintersport. Ik zie de mooie natuur, groot en ongerept in Frankrijk, voorbijvliegen langs het raam van de trein. Ik las net in de Franse krant “Le Monde” een artikel over de moeilijkheden van de landbouwers om te overleven. Ook hier is de strijd moeilijk. De “verplichte” vergroening versus de nood aan economische activiteiten. Een zeer moeilijke

evenwichtsoefening die altijd bij de een of de andere op tegenkanting gaat stuiten. Het lijkt me dat onze planeet in het algemeen beter verdient, zeker als ik de plastic zeeën zie in het nieuws. De achteruitgang van flora en fauna, de opwarming van de aarde en ga zo maar verder. Dat er een andere aanpak nodig is, staat buiten kijf. Welke is dan nog maar de vraag.

Vanuit Landelijk Vlaanderen pleiten we al lang voor een multifunctioneel beheer en gebruik van gronden. We blijven in Vlaanderen, en ook wereldwijd, nog te veel bij het monotoon gebruik van grond. Onze planeet is te klein om de ganse bevolking te huisvesten en van eten te voorzien met het huidige grondgebruik. We hebben nood aan evolutie, en misschien zelfs een revolutie, van het grondbeheer. Maar dit wil ook zeggen dat iedereen moet beseffen dat er een evolutie nodig is en men bereid moet zijn water in de wijn te doen. Het gaat dan over elkaar aanhoren, respecteren en argumenten noteren om die dan tot een gedragen compromis te brengen. Geen taboes, wel multidisciplinair denken.

lets waar we in België voor gekend zijn is onze zin voor het compromis. Een goed compromis is tenslotte een akkoord waar iedereen mee kan leven, maar zich winnaar voelt. Hebben we daar partners voor in Vlaanderen? Ik ben alvast bereid om me hiervoor in te spannen en de nodig tijd vrij te maken, ten bate van ons en onze volgende generaties die beter verdienen dat wat we nu aan hen gaan achterlaten.

Aan allen wens ik een zalig Pasen en, hopend na de natte maanden, een mooie lente.

Christophe Lenaerts
Voorzitter Landelijk Vlaanderen

In Landeigenaar nr. 84 verscheen het artikel ‘De teloorgang van de es’. In dit artikel zijn we spijtig genoeg een bron vergeten te vermelden. De beheerfiche (p.20) is overgenomen uit Forêt.Nature n° 136 (juillet-septembre 2015).

Uit de Wetstraat

Uit de Wetstraat

Auteur: Jurgen Tack

Eind vorig jaar mocht Landelijk Vlaanderen opnieuw aanschuiven aan de onderhandelingstafel om de pachtprijscoëfficiënten vast te stellen. Dat gebeurt 3-jaarlijks. Aan de ene kant van de tafel vertegenwoordigers van de verpachters (in de feiten een afvaardiging van Landelijk Vlaanderen en van het Belgisch Notariaat), aan de andere kant vertegenwoordigers van de pachters (vertegenwoordigers van Boerenbond en Algemeen Boerensyndicaat). Met negatieve pachtprijscoëfficiënten in zowel Wallonië als in de ons omliggende buurlanden wisten we dat het een moeilijke onderhandeling zou worden. En dat bleek ook het geval te zijn. Pachters schoven de vaak negatieve rentabiliteitscijfers van de Vlaamse landbouwers naar voor als basis voor de bepaling van de pachtprijscoëfficiënten (de wetgeving verwijst hier ook specifiek naar). Verpachters zitten dan weer met stijgende grondprijzen versterkt door het toenemende gevoel dat je bij een verpachting elke vorm van controle over je grond verliest voor een als een eeuwigheid aanvoelende periode. Deze 2 visies zijn al even moeilijk te verzoenen als deze van de PS en van de N-VA met het oog op de vorming van een federale regering. Na 5 vergaderingen en nog heel wat tussenliggend overleg bleef de toenadering uit: verpachters wilden minimaal een verhoging gelijk aan de inflatie, pachters wilden negatieve cijfers. Een patstelling die bijna tot gevolg had dat er geen pachtprijscoëfficiënten werden vastgesteld. Het niet vaststellen van pachtprijscoëfficiënten is nooit eerder gebeurd en het was dan ook gissen wat hiervan de gevolgen zouden kunnen zijn: is de pachtprijs dan vrij, dienen de oude coëfficiënten opnieuw opgenomen te worden? Niemand kon de gevolgen inschatten. Het was uiteindelijk die onzekerheid en de tegengestelde visies van verschillende juristen die beide partijen in extremis toch nog tot een akkoord bewogen. Een akkoord dat voor geen van beide partijen een overwinning was. Een akkoord dat moeilijk kan verdedigd worden naar de basis, dit zowel voor de pachters als de verpachters. Maar is dat niet de definitie van 'compromis'? U vindt in dit

nummer van 'De Landeigenaar' de nieuwe pachtprijscoëfficiënten en een verslag van de onderhandelingen.

De moeilijke onderhandelingen, de (historisch) lage pachtprijzen in Vlaanderen en de te lange pachtcontracten waarbij eigenaars de indruk krijgen dat ze bij het verpachten van gronden afstand doen van hun grond tonen de noodzaak aan om echt werk te maken van een nieuwe pachtwet. Het blijkt de Vlaamse regeringspartijen deze keer evenwel menens te zijn. We hebben intussen de eerste contacten gehad met verschillende politieke partijen om de visie van Landelijk Vlaanderen in dit dossier toe te lichten. Het wordt wellicht nog een lange en moeilijke weg. Maar zonder aanpassing van de pachtwet zullen steeds meer gronden onttrokken worden aan de pacht met desastreuze gevolgen naar de landbouw, in het bijzonder naar jonge beginnende boeren.

Dat het eigendomsrecht ook vandaag nog dagelijks onder vuur komt te liggen bewijst het nieuwe decreet Gemeentewegen. De aantasting van het eigendomsrecht die dit nieuwe decreet met zich mee brengt, gaat zo ver dat we vanuit Landelijk Vlaanderen het initiatief hebben genomen om naar het grondwettelijk hof te trekken. We berichten in dit nummer van De Landeigenaar uitgebreid over het hoe en waarom. Een procedure voeren voor het grondwettelijk hof is een dure aangelegenheid. We doen dan ook een warme oproep bij onze leden en sympathisanten om ons hierin financieel te willen ondersteunen.

De Vlaamse Regering wil in de huidige regeerperiode 4.000 ha bijkomend bos realiseren. Een quasi onmogelijke taak. Met 100 plantdagen per jaar moeten er de komende 4 jaar 10 hectare bos gerealiseerd worden per plantdag. Nochtans menen we vanuit Landelijk Vlaanderen dat met de juiste stimuli private eigenaars heel wat kunnen bijdragen aan het realiseren van deze doelstelling. Samen met de Koepel van Vlaamse Bosgroepen hebben we een uitbereide nota opgesteld voor het beleid met talrijke voorstellen ter realisatie van de bosuitbreiding in Vlaanderen. De private natuur- en bosbeheerders voelen zich aangesproken om de realisatie van deze doelstelling te ondersteunen en herhalen in de opgemaakte nota hun al vaak naar voor gebrachte voorstellen en oplossingen voor tal van systematische onduidelijkheden en knelpunten.

Maar laat het duidelijk zijn: bossen worden niet geplant in de Wetstraat. Daarvoor moet je op het Vlaamse platteland zijn. Het is dan ook hoog tijd om voor de Vlaamse Regering om in overleg te gaan met de echte behouders van de Vlaamse biodiversiteit: de kleine en grote private landeigenaars.

Uitnodiging

Ontmoetingsdag private landeigenaars 2020

Kasteel Printhagen © Frank Tans

Thema

Het Vlaamse Platteland: behoeder en beheerder van onze biodiversiteit

Verstedelijking doet de soortenrijkdom sterk dalen en decimeert de populaties. Dat concludeert een team van biologen nadat ze een waaier aan diersoorten vergeleek tussen verstedelijkte en landelijke gebieden. Zo zijn er in dicht bebouwde gebieden tot 85 procent minder vlinders dan in landelijk gebied. 'Steeds meer landelijk gebied bebouwen is nefast voor de fauna', zegt Frederik Hendrickx van het Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen (KBIN). (Persbericht KBIN, februari 2020)

Het Vlaamse platteland, met zijn vele kleine en grote private landeigenaars, wordt zo behoeder en beheerder van onze biodiversiteit.

Kasteel Printhagen © Frank Tans

Datum: vrijdag 15 mei 2020

Locatie: Kasteel Printhagen – Kortesseem

Printhagen was in het ancien régime een leengoed van de heren van Kortesseem, dat sinds de 13de eeuw in handen was van de familie 'van Printhagen'. Naast het kasteel bevat het gerestaureerd domein 3 schuren met een aantal nevengebouwen, een drietal grote paardenstallen en een dierenkeuken.

Eigenaar Frank Tans stelt het domein graag ter beschikking voor deze 'ontmoetingsdag private landeigenaars 2020'.

Programma:

10.30 u: Raad van Bestuur (uitsluitend voor de leden van de Raad van Bestuur)

11.30 u: Algemene Vergadering (uitsluitend voor de werkende leden)

Ontmoetingsdag private landeigenaars 2020 (op uitnodiging, inschrijven kan via events@landelijk.vlaanderen)

13.30 u: verwelkoming

14.00 u: rondleiding op het domein

16.00 u: voordrachten

18.30 u: receptie

Ruimtelijke ordening

Landelijk Vlaanderen vraagt vernietiging Decreet Gemeentewegen

Auteurs: Christophe Lenaerts en Jurgen Tack

Ondersteun ons in deze strijd voor het vrijwaren van de rechten van de private eigenaar!

Sinds haar oprichting verdedigt Landelijk Vlaanderen het eigendomsrecht. In het bijzonder verdedigt zij de gemeenschappelijke belangen van onze leden in verband met hun zakelijke rechten op onroerende goederen op het platteland en dat in de ruimste betekenis van het woord, inbegrepen gebouwen, landbouwgronden, bossen, parken, vijvers, natuur en andere landelijke gebieden. We doen dat voor onze leden en bij uitbreiding namens alle private eigenaars in Vlaanderen.

Op 3 mei 2019 heeft het Vlaams Parlement het nieuw Vlaams Decreet Gemeentewegen gestemd dat vanaf 1 september 2019 van toepassing is. Wij vrezen dat de vorige Vlaamse decreetgever hiermee toch al te eenzijdig de kaart heeft getrokken van activisten, recreanten, wandelaars en fietsers, waarbij weinig tot geen rekening werd gehouden met de positie van de grondeigenaar en met wie de lasten van de wegen ondergaat.

Tot 1 september 2019 kon elk geschil over het gebruik van wegen aan de rechter voorgelegd worden, in het bijzonder aan de vrederechter en in beroep aan de rechtbank van eerste aanleg. Met het nieuwe Decreet Gemeentewegen wordt het systeem van de rechterlijke toetsing bij geschillen over wegen in de feiten afgeschaft en de volledige bevoegdheid aan de gemeenteraad gegeven.

Landelijk Vlaanderen vreest dat met het nieuwe Decreet Gemeentewegen drie beginselen van onze rechtsmaatschappij op de helling komen te staan:

- de bescherming van het eigendomsrecht;
- de rechtszekerheid;
- het onpartijdigheidsbeginsel en de scheiding der machten.

Het eigendomsrecht

Als een gemeenteweg ook kan bestaan op een eigendomsperceel van een private eigenaar (een uitgangspunt van het Decreet) zonder enige aandacht of differentiatie voor de gevolgen van het private statuut van de weg ten opzichte van wegen op publieke gronden, en als nergens wordt beschreven wat openbaar gebruik is (en dus gelijk welk occasioneel of gedogen gebruik door het publiek plots aanleiding kan geven tot het definitief openbaar maken van de weg), dan kan enkel opgemerkt worden dat eigendom geen enkel belang heeft voor de decreetgever. Dat kunnen wij niet aanvaarden. Bovendien is het toch echt verregaand als bepaald wordt dat de vergoeding voor waardevermindering of voor waardevermeerdering wordt bepaald door een expert aangesteld door de gemeente en bij betwisting door een bijkomende expert van de eigenaar, zonder enige vorm van arbitrage. Een beroep kunnen doen op neutrale personen is een absoluut minimum.

De rechtszekerheid

De bestaande regeling van de buurtwegen voorziet dat wegen die in 30-jarig onbruik zijn door verjaring verdwijnen. Deze regeling van verjaring wordt zomaar afgeschaft zonder overgang, ook voor wegen die al lang verdwenen zijn. Ook wordt een terugwerkende kracht gegeven aan het Decreet waarbij een bestaande situatie weer in vraag kan worden gesteld en aan de appreciatie van de (zelf betrokken) gemeenteraad wordt overgelaten. Wegen die jarenlang verdwenen zijn kunnen nu opnieuw door acties van derden, bv. activisten, terug verplicht geopend worden. Die terugwerkende kracht is onaantvaardbaar.

Daaraan gekoppeld is ook het gezag van gewijsde van een rechterlijke uitspraak. Als er in het verleden geschillen zijn beslecht door de rechtbank, hetzij in het voordeel van de eigenaar, hetzij in het voordeel van de gemeente, dan geniet dergelijke uitspraak gezag van gewijsde. Dat betekent dat dergelijk vonnis de partijen bindt. De partijen moeten de uitspraak aanvaarden en ze moeten er zich naar gedragen. Men kan rechtsmiddelen aanwenden, maar als die zijn uitgeput is het verhaal voorbij. De waarheid is bepaald door de rechter en een andere is er niet.

Welnu, in artikel 14 §2 van het nieuwe Decreet Gemeentewegen wordt nu de bevoegdheid van de gemeenteraad in het leven geroepen om opnieuw te oordelen over een verzoek tot opheffing waarbij het bewijs van een 30-jarig niet-gebruik door het publiek kan geleverd worden door een rechterlijke uitspraak... Als de rechter al heeft geoordeeld dat de weg is verjaard, kan de gemeenteraad toch niet nog eens oordelen en zelfs die weg opnieuw manu militari aanleggen? Dat is een aanfluiting van het rechtszekerheidsbeginsel en van het gezag van gewijsde en dus ook onrechtstreeks van de scheiding der machten. Over zaken waarover beslist is, kan de gemeente – die meestal partij was in het geschil voor de rechter – uiteraard niet opnieuw oordelen.

Het onpartijdigheidsbeginsel en de scheiding der machten

De decreetgever heeft heel sterk de macht van het getal doen spreken en heeft daarbij de eigenaar niet ontzien. Als die enkeling de toegang tot de rechter wordt ontzegd omtrent zijn/haar geschil met de gemeente

over het openbaar of niet openbaar karakter van een weg op private bedding en als de gemeenteraad zelf het laatste woord heeft in het geschil waarin ze zelf is betrokken, is dat volgens Landelijk Vlaanderen niet verenigbaar met het recht op toegang tot de rechter en ook strijdig met het onpartijdigheidsbeginsel als algemeen beginsel van behoorlijk bestuur.

Naast die punten zijn er nog een aantal artikels die Landelijk Vlaanderen niet goedkeurt zoals onnauwkeurige concepten, de eenzijdige criteria die de gemeente moet hanteren in haar beslissingen, de mogelijkheid tot overdracht van het beheer van de weg aan derden...

Tijd voor actie

Wij menen dat onze kritiek niet vergezocht is en dat ook vandaag, anno 2020, wij mogen steunen op de elementaire bescherming van basisrechten in de Grondwet. Op dit ogenblik is ons enig middel voor rechtekking een procedure te starten bij het Grondwettelijk Hof. Wij zullen daarin niet de enige zijn. Wij vinden ook dat de private sector bij de totstandkoming van het Decreet echt in snelheid genomen is: het voorstel is niet besproken in de Vlaamse Regering, noch voorgelegd aan de Strategische Adviesraden, noch aan de Raad van State, noch echt gedebatteerd in de Commissie van het Vlaams Parlement, en dit terwijl er in wezen van urgentie absoluut geen sprake was of is!

Uw steun gevraagd

Een procedure voor het Grondwettelijk Hof starten heeft financiële consequenties. Daarom ook dat wij een beroep op u willen doen om ons financieel te ondersteunen bij onze juridische strijd. Wanneer wij met zijn allen een kleine financiële bijdrage leveren, hebben wij de mogelijkheid om de private belangen van alle private eigenaars in Vlaanderen veilig te stellen.

U kan uw steun overmaken op de rekening van Landelijk Vlaanderen, BE37 3350 4426 9028, met vermelding van 'Procedure gemeentewegen'.

Auteur: Ute De Meyer

Bron: Bosgroep Limburg, Natuur en Bos van de Vlaamse overheid, Koninklijke Belgische Bosbouwmaatschappij

Een jaar geleden publiceerden we in Landeigenaar nr. 82 voor het eerst een artikel over de letterzetter. Onmogelijk konden we voorspellen welke gevolgen dit klein kevertje zou teweegbrengen in de Vlaamse, maar ook de Europese bossen.

In het vorige artikel hadden we het reeds over de biologische cyclus van de letterzetter en welke preventieve maatregelen je best moet nemen. Ook gaven we mee welke procedure je moet volgen indien je overgaat tot een kapping. Een jaar na het verschijnen van het artikel zien we dat de kleine schorskever zowel op economisch vlak als op het gebied van het milieu een enorme ravage heeft aangericht in Europa.

Om de kwaliteit van de aangetaste bomen te garanderen en om verdere verspreiding te voorkomen, moe(s)t er miljoenen kuub hout gekapt worden.

Het enorme aanbod aan hout zorgt voor een oververzadiging van de markt, met een enorme prijsdaling als gevolg.

Ook in Vlaanderen voelen we dit. Zo varieerde de prijs van fijnspar van 0,19 €/m³ tot 25 €/m³ bij de houtverkoop van Bosgroep Limburg in januari. Voor het verkopen van

je hout, raden we je aan om je plaatselijke Bosgroep te contacteren. Zij helpen je met de verkoop van je hout of brengen je in contact met een exploitant.

Naast deze geringe of soms zelfs negatieve houtopbrengst, moeten bouseigenaren nog investeren om te herbebossen. Ook mogen we niet vergeten dat deze nieuwe boompjes de komende jaren opgevolgd moeten worden. Met andere woorden, bouseigenaren staan voor een serieuze opdracht.

Wat planten na de fijnspar?

De fijnsparcrisis toont aan dat het als bouseigenaar, maar ook als burger, erg belangrijk is om stil te staan bij de uitdagingen die de klimaatverandering met zich meebrengt in de toekomst. De extreme droogte, schimmels, parasieten, grotere intensiteit van stormen... zijn factoren die een enorme druk zetten op onze bossen. Om zulke situaties te vermijden, moeten we rendabele,

weerbare bossen ontwikkelen. Ook als mensen je immers minder snel vatbaar voor ziektes wanneer je fit bent.

Als bouseigenaar zal je je ongetwijfeld afgevraagd hebben welke boomsoorten je best kan planten na het verwijderen van jouw aangetaste bomen. Dit is een complexe vraag waarop geen eenduidig antwoord bestaat. Bosbeheer is namelijk geen exacte wetenschap. Hoewel in de praktijk veel afhangt van de context, wordt een weerbaar en rendabel bos door bosbeheerders als uitgangspunt genomen. Desalniettemin, zijn een aantal generieke principes te onderscheiden:

- Plant enkel standplaatsgeschikte boomsoorten (voor meer informatie kan je de Waalse 'fichier écologique' raadplegen);
- Hou rekening met risicofactoren voor droogte en hitte;
- Diversifieer je boomsoorten;
- Douglasspar en lariks worden aanbevolen, maar de situatie in Wallonië en Vlaanderen toont aan dat er voorzichtig-

- heid geboden is, wegens gevoeligheid voor droogte en andere problematieken;
- Plant in groepen (kloempen) in combinatie met natuurlijke verjonging;
 - Zorg voor goede kwaliteit in strooisel- en humuslaag. Ook hiervoor is een gepaste boommenging van belang;
 - Verstoor de waterhuishouding niet;
 - Het is nuttig om bosranden langs naald-boomaanplantingen te integreren (opvang voor extra bescherming tegen stormen, voor de biodiversiteit...);
 - Zorg voor goede bodemomstandigheden, vermijd verdere bodemverdichting;
 - Op droge en doorlatende bodems van kleine oppervlakten wordt het ook aangemoedigd om nieuwe soorten te testen (zoals Atlasceder, Corsicaanse den, Nordmann-spar, Bornmuller-spar, zachte eik (*Quercus pubescens*), moseik (*Quercus cerris*)...);
 - Wees aandachtig, volg de vitaliteit goed op en roep tijdig hulp in.

Daarnaast zijn er nog andere aspecten waar je rekening mee moet houden zoals jouw doelen als private eigenaar, de beschikbaarheid van plantgoed en het belang van wild in je bos. Mochten we meer informatie ontvangen over deze problematiek, brengen

we je hiervan via onze kanalen op de hoogte. Wens je nog meer informatie over de letterzetter, surf dan naar www.scolytes.be (enkel Franstalig).

Heb je deze winter nog aangetaste bomen vastgesteld? Vergeet ze dan niet te melden, te kappen, en te verwijderen of ze te ontschorsen. Dit is immers wettelijk verplicht (Art. 60-64, KB 19 november 1987). Door deze maatregelen beperk je per slot van rekening dat schorskevers weer uitvliegen en nieuwe bomen aantasten.

Ook voor 2020 heeft Natuur en Bos van de Vlaamse overheid de schoontijd opgeheven voor bestanden van fijnspar die onder een natuurbeheerplan vallen en die zijn aangetast door de letterzetter. Zulke kappingen moet vooraf per mail worden gemeld aan het provinciaal regiokantoor van Natuur en Bos waar het bestand gelegen is. Raadpleeg de website van Natuur en Bos voor meer specifieke informatie.

Feel Wood
Forêt Pro Bos

Met de steun van het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling

Vlaanderen
verbeelding werkt

MARLEX
legal architects

www.marlex.be

Dirk Martensstraat 23 – 8200 Brugge
Tel.: 050/83 20 38 – Fax: 050/83 20 36
advocatenkantoor@marlex.be

Marlex is meer dan een klassiek advocatenkantoor. Wij zijn Legal Architects, een partner voor ondernemingen met gezonde ambitie.

Ons team is multidisciplinair samengesteld waarbij eenieder over zijn/haar eigen expertise beschikt.

Het team 'Omgeving' binnen Marlex begeleidt u bij de complexe materie van het omgevingsrecht:

- Bodem en materialen
- Overheidsopdrachten en -contracten
- Agrarisch recht & pacht
- Handhaving
- Onteigeningen
- Hernieuwbare energie

Dankzij onze multidisciplinaire samenwerking binnen het kantoor, hebben we ook expertise in de fiscale en burgerrechtelijke aspecten van deze domeinen.

Landbouw

Nieuwe pachtprijscoëfficiënten 2020-2022

Auteur: Jurgen Tack

De pachtwetgeving voorziet in een 3-jaarlijkse onderhandeling tussen de pachters en de verpachters om de maximale pacht-prijzen vast te leggen voor de volgende 3 jaren. In het verleden werden de pachtprizen onderhandeld op provinciaal niveau. Voor de 2de maal werden de pachtprijscoëfficiënten op Vlaams niveau onderhandeld.

De delegatie van landbouwers stuurde aan op een negatieve bijstu- ring van de pachtprizen. In de laatste jaren was dit immers ook al het geval geweest in Wallonië, Frankrijk (2016: 109,59; 2019: 104,76) en Nederland (periode 2017 tot en met 2019: -24%). Daar- bij werd systematisch verwezen naar de dalende rentabiliteit van de landbouwbedrijven in Vlaanderen. De rentabiliteit dient volgens de wet op de maximale pachtprizen in rekening gebracht te worden bij het vaststellen van de pachtprijscoëfficiënten. Probleem daarbij

is dat de rentabiliteit een maatstaf is voor het algemeen succes van een landbouwbedrijf en niets zegt over de vruchtbaarheid van de grond.

De delegatie van eigenaars/verpachters stuurde eerder aan op een stijging van de pachtprijs waarbij rekening gehouden zou worden met de stijgende grondprijs en minimaal met de inflatiecijfers. Een negatieve pachtprijscoëfficiënt was daarbij uit den boze!

Samenstelling

De samenstelling en de werking van de pachtprizencommissie wordt geregeld via een koninklijk besluit van 11 september 1989. Sinds 11 juli 2016 is de pachtwetgeving evenwel een gewestelijke bevoegdheid geworden. Er is niet langer sprake van een pachtprizencommissie per provincie maar van een gewestelijke pachtprizencommissie.

De pachtprizencommissie wordt samengesteld door de minister van Landbouw en bestaat uit 5 grondeigenaars en 5 pachters. De voorzitter is een personeelslid van het Departement Landbouw en Visserij. De 5 effectieve en de 5 plaatsvervangende leden-grondeigenaars worden benoemd uit een lijst van tien kandidaten gemeenschappelijk voorgedragen door de Koninklijke Federatie van het Belgisch Notariaat en Landelijk Vlaanderen. De 5 effectieve en de 5 plaatsvervangende leden-pachters worden door de minister benoemd uit een lijst van 10 door de SALV (Strategische Adviesraad Landbouw en Visserij) voor te dragen kandidaten.

Landbouwstreken

De pachtprizen werden in het verleden per provincie en per landbouwstreek vastgelegd. Hierdoor zijn historisch soms grote verschillen ontstaan in de pachtprijscoëfficiënten van éénzelfde landbouwstreek. Landelijk Vlaanderen was en is vragende partij om deze verschillen verder weg te werken.

Berekening van de maximale pachtprijs

De berekening van de maximale pachtprijs vertrekt vanuit het basis kadastraal inkomen of het niet-geïndexeerde kadastraal in-

komen. Dit is het niet-geïndexeerde kadastraal wordt vermenigvuldigd met de pachtprijscoëfficiënt:

$$\text{Pachtprijs}_{\text{max}} = \text{KI}_{\text{niet geïndexeerd}} \times \text{PPC}$$

KI: Kadastraal inkomen
PPC: pachtprijscoëfficiënt

De wet voorziet eveneens dat de aldus vastgestelde maximumpachtprijs in bepaalde gevallen kan verhoogd worden:

- Voor pachtovereenkomsten, opgesteld bij authentieke akte, die voorzien in een eerste gebruikperiode van 18 jaar, mag de maximaal toegelaten pachtprijs verhoogd worden met 36% voor de gronden en met 18% voor de gebouwen.
- Wanneer de eerste gebruikperiode 21 jaar bedraagt, mag de maximum toegelaten pachtprijs verhoogd worden met 42% voor de gronden en met 21% voor de gebouwen.
- Wanneer de eerste gebruikperiode 24 jaar bedraagt, mag de maximum toegelaten pachtprijs verhoogd worden met 48% voor gronden en met 24% voor de gebouwen.
- Wanneer de eerste gebruikperiode 25 jaar of meer bedraagt, kan de pachtprijs verhoogd worden met 50% voor de gronden en met 25% voor de gebouwen.
- Na de eerste gebruikperiode wordt de pachtprijs teruggebracht tot de maximaal toegelaten pachtprijs.
- Voor loopbaanpachten mag de maximaal toegelaten pachtprijs verhoogd worden met 50% voor de gronden en met 25% voor de gebouwen.

Pachtprijscoëfficiënten 2020-2022

Finaal werd door de betrokken partijen een akkoord gevonden waarbij de pachtprijscoëfficiënten nergens op een negatieve wijze worden bijgestuurd.

Voor wat de gronden betreft: waar de rentabiliteit sterk zakt werden de pachtprijzen niet aangepast, elders noteren we verhogingen tot maximaal 10,5%. Veelal blijft de verhoging evenwel beperkt. Gemiddeld over de verschillende landbouwstroken stijgen de pachtprijscoëfficiënten met 2%.

Voor wat de gebouwen betreft: de pachtprijscoëfficiënten voor de gebouwen zijn gelijk per provincie, ongeacht de landbouwregio in de provincie. Deze keer werd geopteerd om de pachtprijscoëfficiënten voor de gebouwen over geheel Vlaanderen met 2% te laten stijgen.

Dit resulteert in de volgende pachtprijscoëfficiënten (opgelet: enkel de in het Staatsblad gepubliceerde cijfers (vrijdag 13 december 2019) kunnen als rechtsgeldig beschouwd worden:

Vanuit Landelijk Vlaanderen zijn we niet onverdeeld gelukkig met het resultaat van deze onderhandelingsronde. Positief is dat er nergens een negatieve bijsturing van de pachtprijscoëfficiënten werd doorgevoerd. De huidige pachtprijzen zijn evenwel geen weerspiegeling meer van de werkelijke grondwaarde. Ongetwijfeld een argument om mee te nemen wanneer we in de komende maanden samenzitten om de pachtwetgeving te herbekijken. We komen immers steeds meer in een situatie terecht waarbij een private eigenaar niet meer geneigd is om zijn van pacht vrijgestelde grond te verpachten. Finaal zijn het de jonge landbouwers op zoek naar bewerkbare gronden die hiervan de dupe zijn.

	2017-2019		Evolutie rentabiliteit Studie Departement Landbouw en Visserij	2020-2022	
	Gronden	Gebouwen		Gronden	Gebouwen
Antwerpen					
Polders	7,82	10,46	0,84	7,90	10,67
Zandstreek	7,10	10,46	1,08	7,32	10,67
Kempen	10,11	10,46	0,91	10,32	10,67
Vlaams-Brabant					
Zand	6,47	7,62	0,9	6,61	7,77
Kempen	10,25	7,62	0,89	10,36	7,77
Zandleem	5,94	7,62	0,68	5,94	7,77
Leem	4,69	7,62	0,83	4,74	7,77
Limburg					
Kempen	9,44	7,63	0,82	9,54	7,78
Zandleem	6,11	7,63	0,81	6,17	7,78
Leem	4,48	7,63	1,24	4,72	7,78
Grasstreek	4,49	7,63	1,24	4,73	7,78
Oost-Vlaanderen					
Polders	4,93	6,15	0,84	4,98	6,27
Zandleem	5,08	6,15	0,77	5,08	6,27
Zandstreek	5,41	6,15	0,86	5,47	6,27
Leem	4,93	6,15	0,83	4,98	6,27
West-Vlaanderen					
Duinen	4,81	6,26	0,88	4,86	6,39
Polders	4,72	6,26	0,88	4,77	6,39
Zandstreek	6,37	6,26	1,47	7,04	6,39
Zandleem	5,18	6,26	0,81	5,23	6,39
Leem	4,77	6,26	0,75	4,77	6,39

Natuur

SBP's in de praktijk

Auteur: Valérie Vandenabeele - Met dank aan de coördinatoren van Natuur en Bos van de Vlaamse overheid voor hun input: Tom Verschragen (grauwe klauwier), Dries Desloover (vroedmeesterpad), Wim Slabbaert (bruine kiekendief), Gert Van Hoydonck (bever), Lilly Gora (hazelmuis, grauwe kiekendief), Bart Tessens (hamster), en Erwin De Meyer (rivierdonderpad, beekprik en kleine modderkruiper).

Natuurbeheer heeft een grote prioriteit in het actuele beleid. Sinds een aantal jaren worden daartoe ook elk jaar een aantal grootschalige soortenebenschermingsprogramma's opgemaakt. Eens opgemaakt, dienen deze in de praktijk te worden geïmplementeerd. Omdat de praktijk niet altijd strikt de theorie volgt, legde ik mijn oor eens te luister bij de coördinatoren voor de uitvoering van de reeds goedgekeurde soortenbeschermingsprogramma's (SBP's). De uitvoering is erg verschillend van soort tot soort, maar geeft zeker waardevolle informatie voor eigenaars-beheerders op wiens terreinen de soort voorkomt. De verspreidingsgebieden van de soorten zijn telkens terug te vinden in onze eerdere publicaties over in opmaak zijnde SBP's (ook op onze website).

Grauwe klauwier

Grauwe klauwlieden. © Jac. Janssen

Landschap ingericht voor grauwe klauwier in Schulensbroek.

© Natuur en Bos

Grauwe klauwlieden. © Luc Cockaerts

De grauwe klauwier is een kraaiachtige zangvogel die voorkomt in een aantal gebieden in Limburg en nog in een paar gebieden in Vlaams-Brabant. Zijn leefgebied is erg specifiek en bestaat uit

grote open schrale landschappen. Zijn voedsel bestaat uit grotere insecten, maar ook kleine amfibieën, reptielen of zoogdieren behoren tot zijn dieet.

Voor de uitvoering van het SBP is een expertenteam momenteel bezig met een analyse op domeinen van Natuur en Bos, Natuurland, Limburgs Landschap (en binnenkort Defensie) om te kijken waarom de populatie niet bereikt is. Daaruit zullen een aantal beheersadviezen voortkomen, die dit voorjaar toegelicht zullen worden aan beheerders. Aangezien beheer voor klauwlieden ingrijpend in het landschap is (naakte bodems, weinig stikstof, vermijden van uitkijkgroenten voor predatoren, weinig tot geen bossen, aantrekken prooi-soorten), focust Natuur en Bos eerst op de zogenaamde sterkste schouders om na te gaan waaraan een gebied moet voldoen voor het succesvol instandhouden van grauwe klauwierpopulaties. Daarbij zal volgend jaar ook een analyse gebeuren van de leefgebieden en welke prooi klauwlieden naar hun nest dragen, alsook welke in de braakballen terug te vinden zijn. Ook volgt een studie in samenwerking met de landbouwsector naar alternatieve veterinaire

middelen (ontworming en antibiotica) zodat de nuttige insecten in en rond de mest blijven leven.

Hoewel de kerngebieden veelal in eigendom of beheer van de sterkste schouders zijn, bevinden er zich ook belangrijke aanpalende gebieden of satellietpopulaties bij private eigenaars en beheerders. Wie nu al overweegt in het kader van de nieuwe subsidies maatregelen voor grauwe klauwier op te nemen, kan ons of Natuur en Bos alvast contacteren voor specifieke informatie-uitwisseling rond de soort.

Vroedmeesterpad

Poel aangelegd voor vroedmeesterpad. © Regionaal Landschap Dijleland

Veedrinkplaats toegankelijk gemaakt voor vroedmeesterpad.

© Regionaal Landschap Dijleland

Desondanks het SBP voor de vroedmeesterpad pas eind 2018 is goedgekeurd, zijn er al veel acties uitgevoerd. Het belangrijkste doel was de bestaande populatie te laten uitbreiden door habitatherstel (14 van de 20 populaties die tot doel staan, zouden binnen de 5-jarige termijn van dit SBP gerealiseerd moeten worden). Vandaag zijn er in Vlaanderen 6 populaties: 3 in Vlaams-Brabant en 3 in Limburg. Via een kweekprogramma zouden dat er 10 moeten worden in de regio's van Voeren, Haspengouw, Huldenberg en Sint-Genesius-Rode. Natuur en Bos is in overleg met natuurorganisaties en de Regionale Landschappen voor herstel van het habitat. In Vlaams-Brabant werkt een stuurgroep rond habitatherstel. Vorig jaar zijn twee PSN (Huldenberg en Sint-Genesius-Rode) ingediend. In Altembroek, Voe-

ren heeft Natuurpunt een PSN (Projectsubsidie Natuur, een van de subsidies onder het natuurdecreet voor terreininrichting) ingediend en werd dit goedgekeurd. In de domeinen van Natuur en Bos wordt dit jaar gestart met de voorbereiding voor habitatherstel in al de domeinen waar de vroedmeesterpad voorkomt of geïntroduceerd zal worden.

In de Kwadebeekvallei (Sint-Genesius-Rode) is er groot privédoorn waar ook een gebiedsgericht project is. Via dit domein zou een connectie tussen Hallerbos en Zoniënwood komen met doelen voor vroedmeesterpad.

Sinds begin 2019 is er een overeenkomst met het Instituut voor Natuur en Bosonderzoek (INBO) voor een kweekprogramma met larven uit Nederland, Wallonië en de resterende populaties in Vlaanderen. Het overschot dat niet nodig is voor de kweekgroep, wordt uitgezet op drie locaties in Vlaanderen. Het doel is om 800 larven per jaar te produceren. In de vijver van onze Baillet-Latour-winnaar 2019, Landgoed Weeberg in Leefdaal, was al een populatie aanwezig en werd een overschot van de larven bijgeplaatst. Vanaf 2021 zal de kweek op volle toeren draaien en moeten de habitats klaar zijn voor de introducties. Dan kunnen nieuwe populaties opgestart worden.

Er is voor de monitoring een studie gegund aan Natuurpunt Studie voor het opvolgen van bestaande en nieuwe populaties. Ze tellen dan het aantal roepende mannetjes, scheppen larven, en maken een beschrijving van het habitat met voorstel tot verbetering ervan.

Bruine kiekendief

Rietkragen in krekens - bruine kiekendief. © Valérie Vandenaabeele

Het SBP bruine kiekendief werd vorig jaar goedgekeurd. Het eerste jaar werd voor de implementatie vooral ingezet op allerhande BO's (beheerovereenkomsten), die zeker positief zijn. Maar de BO's dienen louter de prooien en voedselbron voor de bruine kiekendief. Momenteel blijkt er nog te weinig broedbiotoop ingericht. Deze kiekendief verkiest rustige rietlanden, vooral met natte plekken waar grondpredatoren niet graag doorwaden. Inderdaad, de vos blijkt vandaag een niet al te positieve bijdrage te leveren aan het nestsucces van deze grondbroeder. De komende jaren zal dus meer aandacht moeten gaan naar inrichting van nestgebieden bv. uitbaggeren van krekens, rietlanden aanleggen...

Bever

Damdoorbraak Itterbeek

Beverdam op de Losing te Kinrooi

Vraatschade mais langs Dijle

Knaagschade door bever in Aalst

Het SBP stelde een duurzame weerbare populatie voor, m.a.w 167 territoria, dat wordt vertaald in 100 reproductieve eenheden (= koppels die kunnen kweken, want sommige territoria zijn immers bezet door een eenzame zwerver). In januari zijn reeds 187 reproductieve eenheden waargenomen, dus de doelstelling is ruim gehaald. Er moet echter nog een veiligheidsmarge van 15% genomen worden, maar de gunstige staat van instandhouding is alsnog officieel bereikt.

De bever is een soort die overal in Europa een duidelijke opmars maakt. Net als de mens heeft de bever in feite ook een grote impact op de omgeving. Zeker in een dichtbevolkte regio heeft de soort veel beheersmaatregelen nodig om schade in te perken. Een goede samenwerking met de waterbeheerders was nodig en een protocol werd opgezet. Er is vanaf het begin daarom een protol opgezet in overleg met de waterbeheerders, landbouw en gemeentes om te bekijken welke last tolereerbaar is of niet. Een kaart met gele zones duidde aan waar een afwijking kan gegeven worden om in te grijpen en rode zones waar een algemene afwijking gegeven wordt voor ingrijpen.

Doorheen het SBP is veel ervaring opgedaan en is het beeld van mogelijke schade verbreed. Men dacht bij schade voornamelijk aan burchten en dammen bouwen. Maar de impact blijkt intussen ook

te gaan over het graven van holen in dijken, het doordringen van de bever tot in de haarvaten van het watersysteem om zijn eigen biotoop in te richten en er is ook impact op bossen naar vraat- en waterschade.

Voor de bever zijn geen echte inrichtingswerken gedaan, maar wel op een aantal plaatsen maatregelen genomen die zowel bever als otter tegood kwamen. Doorheen de ervaringen zijn de plannen ook aangepast naar schadebeperking. In het sigma-project (langs Schelde, Durme en Nete) zal men dijken 20 m meer achteruit zetten en beverafweersystemen in dijken aanbrengen: verharde materialen, stortstenen onderaan talud, betonmatten of staaldraad inwerken, damwanden plaatsen of draadmatten op de dijk plaatsen waar vegetatie doorgroeit. In getijdengebieden die overstromen worden ook watervluchtplaatsen voorzien waar ze buiten vluchten, ook hun burchten kunnen bouwen als alternatief voor de dijken. Daarnaast zijn in het Albertkanaal ook uitstapplaatsen voor wild aangepast zodat ook bevers die vast komen te zitten uit het water geraken.

Natuur en Bos heeft ook afspraken gemaakt met eigenaars, landbouwers en bosbouwers waar schade aanvaard kon worden. Zo werd een Limburgse landbouwer met een perceel binnen natuurgebied een ruilgrond aangeboden door VLM. Ook in een slecht onderhouden vijvercomplex, waar de bever ravage aanrichtte met

een leeggelopen vijver in een aanpalende populierenaanplant werd de eigenaar vergoed voor de waarde van zijn bomen in ruil voor het verlies. Bij een andere boseigenaar werd deze voor het verlies aan economische waarde vergoed in ruil om de komende 24 jaar aan natuurlijke bosontwikkeling te doen.

Er werd daarnaast ook ervaring gedeeld met Nederland via een internationale werkgroep rond bever. In Vlaanderen werden zo twee projecten getest: een rond bever *deceivers* of buizen die dammen doorbreken; en een lopende studie via de Vlaamse Waterweg die INBO bevers laat zenderen in de Dijle om te kijken hoe ze zich gedragen en verplaatsen om zo preventieve maatregelen te testen. Daarnaast liep nog een derde project van Natuur en Bos door INBO uitgevoerd, betreffende de kwaliteitscontrole van de jaarlijkse monitoringsgegevens, waaruit bleek dat de monitoring vrij accuraat was met een lage kost (inzet rattenvangers en boswachters tijdens dagelijkse terreinwerk).

Wat nu nog ontbreekt, is een overzicht van de kleine schade (uitgeplukte maïs, aangevreten bomen), waarvan landbouwers en eigenaars ze administratief de moeite niet vinden om aan te geven, maar wel vervelend is en het draagvlak voor de soort inperken. Daarvoor komt dit voorjaar een lopende testversie binnen het meldingssysteem dat al beschikbaar is voor everzwijn, om ook voor andere soorten als bever de schade waarvan men denkt dat ze niet vergoed zal worden door te geven.

Hamster

Uitgezette hamster in BO luzerne © Gerard Müskens

Extra maatregel hamstervriendelijke nateelt © RLHV

Dit SBP werd eind 2015 goedgekeurd en stelde 125 ha habitat tot doel in een gebied in Widoote van 1.500 ha groot, waarvan 30 ha luzerne en andere teelten op de rest. De hamster is een alleseter en leeft in bloemenrijk grasland, akker, braak, kleien percelen. In de periode van oogsten kan het landschap op een paar dagen volledig omgegooid worden, wat nefast is. Er werden met de Vlaamse Landmaatschappij (VLM) afspraken gemaakt voor twee nieuwe pakketten BO's: een BO met enkel luzerne zonder hoofdteelt, die vijf jaar blijft staan en een hamster-BO bestaande uit een hoofdteelt (meestel gerst die vroeg geoogst wordt) met nateelt van Japanse haver die dekking voorziet. De luzerne-BO was populair en de doelstelling werd gehaald. De hamster-BO bleek daarentegen niet populair, want niemand verbouwt namelijk vijf jaar gerst na elkaar, dus heeft men de BO binnen een rotatiesysteem toegestaan. Maar ook dit werkte niet goed omdat de landbouwers binnen het gebied niet altijd voldoende grond in beheer hadden. Men heeft dan een zaadbedelingsactie van Japanse haver gedaan bij die landbouwers waarvan men zag dat ze gerst teelden, wat beter werkte.

Omdat de gewone tarwe te vroeg geoogst werd (juli), heeft men ook een test gedaan met een zogenaamde arenstripper. Daarmee blijft het stro staan tot herfst/winter. Een ander probleem was echter dat dit maar een 3-4 weken kon blijven staan omdat men voor eind augustus al moet bemesten op die percelen. In Nederland kunnen ze de bemesting een maand uitstellen en is het beheer afgestemd op de hamster.

Vorig seizoen zijn voor het eerst 48 hamsters uitgezet uit een kweekprogramma samen met Nederland. Zo'n 10 exemplaren werden gezenderd en opgevolgd tot de batterijen half september plat waren. Zes exemplaren waren toen nog in leven. Vrouwtjes maakten nesten en omdat er ook nog wat wilde hamsters aanwezig waren, wordt dus een grote kans op uitwisseling en jongen verwacht.

Om de predatie te beperken, is er met de lokale WBE overleg geweest en afgesproken binnen de reguliere jacht de bejaging op vos toe te spitsen. Er werden ook elektrische draden rond percelen met burchten aangelegd, die tot de winter zijn blijven staan.

Grauwe kiekendief

Voor de grauwe kiekendief stellen de G-IHD dat er 350-450 ha extra leefgebied moet komen. Het SBP heeft dit overgenomen en vertaald naar 87-112 ha/jr (op 4 jaar tijd). Na twee jaar werd de doelstelling al ruim overschreden met nu ruim 200 ha extra. De voornaamste

Vrouwte grauwe kiekendief op akker © Jac. Janssen

inrichtingen zijn vogelakkers in de vorm van BO's luzerne en grasstroken, wisselteelten of laatgemaaide luzerne die populair zijn bij de landbouwers. Het SBP voorzag evenwel dat 80% van de percelen onder BO zouden zijn en 20% vaste structuren. Ook hier lukt de inrichting van de vaste structuren nog niet. Deze vaste structuren omvatten houtkanten, wegbermen, overhoekjes, e.a. die niet onder BO's vallen. Het kunnen ook permanente wildakkers zijn die nuttig zijn voor prooi-soorten.

Daarnaast wordt ook actief in nestbescherming voorzien. In de Moeren gaan bv. vrijwilligers die aanbrengen samen met de landbouwer, die € 50 subsidie krijgt om bij het oogsten 10x10 m te laten staan. De nestbescherming wordt er van een extra stroomdraad voorzien tegen predatie. Omdat het niet eenvoudig is om broedgevallen te vinden, willen Natuur en Bos en het RLHV (Regionaal Landschap Haspengouw en Voeren) een oproep doen aan jagers om mee te helpen. In eerste instantie omdat zij lokale kennis hebben en zo makkelijker broedgevallen kunnen opsporen. In tweede instantie zijn er ook win-wins nodig tussen de beheerinstrumenten die het RLHV er kan inzetten in combinatie met de projectsubsidies binnen het faunabeheerplan. De doelen overlappen immers. Omdat er nog veel onduidelijkheid is over welke instrumenten en de voor- en nadelen, bekijken we om vanuit het APB-NB/HWV en met andere partners een lokaal infomoment te voorzien om de concrete mogelijkheden uit te klaren.

Hazelmuis

De enige bekende populatie situeert zich in de Voerstreekse bossen en spoorlijn. Monitoring moet nu ook nagaan of ze ook in bossen rond Hasselt voorkomt. In de Voerstreek heeft Natuur en Bos bosranden gekapt om meer struweel te ontwikkelen en meer voedselbomen (meidoor, sleedoor, hazelaar), struiken, bramen en grazige vegetatie voor de nesten op grond te creëren. De maatregelen voor hazelmuis vallen samen met maatregelen voor het vliegend hert. Sommige bossen zijn omgevormd van hooghout naar middelhout, waarbij hoge bomen tussenuit gekapt zijn om voor meer lichtinval te zorgen en zo een dichtere onderetage met meer ondergroei te creëren.

De grootste populatie bevindt zich bij de spoorlijn, waar overleg is met Infrabel rond het beheer. Er werden intussen bordjes geplaatst zodat elke aannemer die werken uitvoert, weet dat er hazelmuis zit en de aannemers zijn bij werken daar verplicht het vermelde telefoonnummer te bellen voor ze starten met werken.

Verder moet in Voeren tussen de Teuvenenberg en het Vrouwebos (landbouwgebied) een mogelijke verbinding gezocht worden. Deze kan gerealiseerd worden via perceelsranden en begroeiing die een corridor maken voor migratie van de soort. De uitvoering ervan loopt samen met een project rond de Gulpvallei voor het oplossen van wateroverlast; daarbij zijn o.a. erosie maatregelen voorzien waar landbouwers ook voordelen uit halen. Er zijn momenteel al plannen met lijnvormige structuren waar een akkoord is met de eigenaars en gebruikers, alleen moeten de subsidies voor het beheer nog voorzien worden door de VLM om de inrichtingswerken te kunnen realiseren.

Foto's voor, tijdens en na de werken. © Natuur en Bos:
Voor inrichting voor hazelmuis werden bomen op 1m afgezaagd (ook vliegend hert), en bosvloer geschraapt om klimop begroeiing, die andere soorten als bruine orchis tegenhoudt, weg te nemen.

Meerhout Watermolen © Hilde Kennes

Natuurlijke begroeiing langs beek © Valérie Vandenaabeele

Houtige gewassen langs beek © Christophe Lenaerts

Beekprik © Jelle Wissink

Beekprik, rivierdonderpad en kleine modderkruiper

Het SBP voor de 3 vissen werd eind 2017 goedgekeurd en de doelstelling in dit SBP bestond er uit 21 gebieden af te bakken waarvoor telkens een actieprogramma moet uitgeschreven worden. Vandaag werd dit voor 3 gebieden uitgeschreven, waar ook al maatregelen op terrein voor uitgevoerd zijn. Het gaat om: Bovenloop Grote Nete (beekprik, kleine modderkruiper en rivierdonderpad), Bovenlopen Vlaamse Ardennen (met vele kleine beekjes van belang voor beekprik en rivierdonderpad) en Dommel en Warmbeek (beekprik). 4 gebieden zijn momenteel met de verschillende sectoren in overleg. Voor de 14 resterende gebieden zal nadien een actieprogramma uitgeschreven worden.

Veel van de acties zijn echter al gevat via de bestaande stroomgebiedbeheerplannen: vb structuurherstel. In actieplannen worden dan meer specifieke zones aangeduid zoals waar een hermeandering voor die soort nog nodig is.

In het gebied van de Grote Nete is de waterkwaliteit redelijk goed. Er is vooral nood aan structuurherstel (tussen de watermolen van Meerhout en de monding van de Molse Nete) en hermeandering (een grote actie waar ruimte voor moet zijn, en soms percelen voor moeten aangekocht worden, maar soms ook privé-eigenaar meewerken). Ook de laatste vismigratieknelpunten worden er intussen opgelost.

In de Vlaamse Ardennen is een tamelijk goede structuur van de waterlopen. Er zijn nog intacte meanders voor waterstroming, met schuilplaatsen en een afwisseling van luwre plaatsen voor paaien

en opgroei kleine visjes en plaatsen met meer stroming en substraat voor voedsel. Er zijn wel nog problemen rond erosie in de hellende gebieden, waar nog niet veel erosiemaatregelen genoemd worden op akkers. Ook slib in beken is een probleem, daar rivierdonderpaden nood hebben aan stenig substraat. Ook zouden meer huizen aangeloten moeten worden op riolering, waar ze nu nog zorgen voor veel waterkwaliteitsproblemen.

In het gebied van de Dommel is nog structuurherstel nodig en verbetering van de waterkwaliteit. De soorten zitten nog afwaarts, maar moet meer opwaarts geraken door o.a. het oplossen van enkele vismigratieknelpunten. Dit gebeurt door op kleine waterloop vb. een nevengeul aan te leggen die een watermolen bypassst of een trap aan te leggen in de bedding van de waterloop zelf.

Voor hermeanderingen en grote werken wordt vaak samengewerkt met de betrokken waterbeheerders zoals de Vlaamse Milieumatschappij (VMM), de provincie of de watering. Maar ook privé-eigenaars kunnen naast meanders voor deze vissen, ook oeverzones aanleggen. Zoals een strook voorzien die beplant wordt met houtige gewassen, soms is beschaduwing goed voor rivierdonderpad die niet graag te warm water heeft en op warme dagen koelere plekken zoekt. Soms kan ook in een waterloop een stroomdeflector gelegd worden. Dit is een soort driehoek i.p.v. hermeandering, waar de waterstroom wat vernelt. Het geeft structuur aan de waterloop met kuiltjes die uitgegraven worden en de oever die wat uitgegraven wordt op natuurlijke wijze en zo een natuurlijke structuur geeft in de waterloop.

Landgoed in de kijker

Wildlife Estates Label: 5 Vlaamse private natuureigenaars krijgen Europese erkenning

Auteur: Alec van Havre

Foto's: Wildlife Estates

Op maandag 10 februari werden in de Cercle Gaulois te Brussel de Wildlife Estates (WE) Label uitgereikt aan 9 Belgische domeinen (5 Vlaamse en 4 Waalse), allen met bijzondere verdiensten voor hun particulier beheer op het vlak van ontwikkeling voor fauna en flora.

In aanwezigheid van Joseph van der Stegen van het Directoraat-generaal Leefmilieu (Europese Commissie) en Konstantin Kostopoulos (CEO Wildlife Estates) mochten deze domeinen, waaronder 5 Vlaamse private landgoederen, het waardevolle WE Label in ontvangst nemen:

Kasteel van Oostkerke (Oostkerke-Damme, West-Vlaanderen)

In 2008 werd Oostkerke geselecteerd bij de 50 mooiste dorpen van Vlaanderen. Dat het polder- en kanalenlandschap rond het dorp een uitzonderlijke schoonheid uitstraalt, is ook de verdienste van de familie van der Elst, die zich al generatielang met volle ziel inzet voor het behoud van dit historisch en landschappelijk patrimonium.

Het kasteel van Oostkerke is immers gelegen in hartje Zwinstreek. Deze middeleeuwse parochie en heerlijkheid lag aan de wieg van de vroegste ontwikkelingen rond het historische Zwin, de zeearm die Brugge met de Noordzee verbond. De heren van Oostkerke werden reeds in 1089 in een schenkingsakte van de graaf van Vlaanderen vermeld en het kasteeldomein lag langs het economisch vitale traject van de Brugse voorhavens: Damme, Monnikerede (Oostkerke), Hoeke en Sluis.

Ook op het vlak van biodiversiteit heeft dit landgoed het voortouw genomen door initiatieven te nemen voor de zorg voor permanente

graslanden en een aangepast niveau van het waterpeil, het onderhouden van moerbeihagen en honderden knotwilgen en het behoud van majestueuze populierenrijen. Dit mooie stuk polderlandschap is ook een trekpleister voor de vele weide- en watervogels die in de kuststreek overwinteren of er een foerageerplek zoeken. Heel wat beschermde soorten eenden en ganzen, steltlopers, kiekendieven en uilen vinden er een onderkomen.

Vele toeristische bezoekers en culturele evenementen, waaronder de BBC voor de historische televisieserie « The White Queen », vinden hun weg naar de unieke gerestaureerde kasteelsite en de monumentale landschapstuin, het levenswerk van de moeder van de huidige eigenaars, Allison Roebeling. De ronde torens van het 14e eeuwse neerhof, de verschillende plantenborders, bloementuinen en majestueuze zichtassen met Canadese populier, de wandelpaden aangelegd op de fundamenten van de vroegere ringmuren, de Oude Molen en de uitgegraven slotgracht vormen een uiterst harmonisch kader dat erfgoed, natuur en geschiedenis wonderwel doet herleven.

Landgoed van 't Veld (Jabbeke en Sint-Andries-Brugge, West-Vlaanderen)

Landgoed van 't Veld duidt op het historische Sint-Andriesveld, nu een bosrijk gebied in de zandstreek net ten zuid-westen van Brugge, in het Ommeland tussen Snellegem en Sint-Andries. Het landgoed, met zijn landhuizen, parkomgeving, koetshuis, hovenierswoningen,

boerderij met schuur en stallen, is niet ver van belangrijke verkeersaders en verkavelingen gelegen. Het ongerepte halfopen landschap wordt hier zorgzaam onderhouden tot een harmonieus geheel van bossen en landerijen, poelen en permanente graslanden, omgeven door een zeer uitgebreide drevenstructuur en grachtenstelsel. De familie de Busschère verleent bijzondere zorg aan dit landgoed, dat sinds de Franse Revolutie door hun voorouders werd overgedragen van generatie op generatie. Deze generatielange inspanning heeft veel bijgedragen tot het behoud van het groene karakter rond de E40, niet ver van kasteel Beisbroek waarmee het landgoed een historische geheel uitmaakte en het Bos van Tillegem. Economische bosbouw en landbouw dragen bij tot het onderhoud van het landgoed. Ook de weidelijke jacht wordt er bedreven, het laatste decennium ook op everzwijn, wat voor de absoluut noodzakelijke regulatie van deze soort in West-Vlaanderen van groot belang is.

Het grootste deel van het landgoed is in Natura 2000-gebied gelegen en het beheer van natuur en bos (op meer dan de helft van het landgoed) gebeurt er via een uitgebreid bosbeheerplan, dat belangrijke maatregelen voor natuurbeheer bevat. Bijzondere aandacht wordt ook besteed aan de aanleg van poelen en het herstellen van habitats voor de diersoorten die voor het Natura 2000-gebied van belang zijn. Het beheer van het kilometerlange grachtenstelsel wordt voornamelijk nog handmatig verricht, wat voor de natuur een grote toegevoegde waarde heeft. Het landgoed verleende ook zijn volle medewerking aan het opstellen van een belangrijk drevenbeheerplan voor het Sint-Andriesveld. De samenwerking met de bosgroep, het regionaal landschap en de wildbeheereenheid, alle drie Houtland genaamd, verloopt optimaal en steeds opnieuw wordt toenadering met andere land-, bos en natuureigenaars beoogd om te participeren aan gebiedsdekkende visies.

In de stallen en het koetshuis is een verzameling klassieke koetsen in hun oorspronkelijke staat bewaard; ze worden vandaag nog steeds door de Belgian Driving Association gebruikt, waarvan het landgoed een voorname trekker is. Regelmatig worden er koetsrondgangen georganiseerd. De statige velddreden en de prachtige natuurlijke omgeving van 't Veld bieden hiervoor het ideale kader.

Landgoed Drie Koningen (Beernem, West-Vlaanderen)

Landgoed en kasteel Drie Koningen - genaamd naar een oude 16e eeuwse herberg of hofstede- is gelegen te Beernem, juist onder de E40 en tegen het provinciaal domein Lippensgoed-Bulskampveld. Het kasteel zou ten dele met afbraakmateriaal van de Brugse Sint-Donaaskathedraal, die door de Franse revolutionairen afgebroken werd, opgebouwd zijn. Het landelijk karakter wordt hier

zorgzaam onderhouden met een mooi kasteelpark en monumentale bomen, statige dreven, bossen en landerijen.

De familie houdt dit landgoed aan sinds het einde van de 18de eeuw, wat een hele prestatie mag heten. In de tweede helft van de 20e eeuw was dit landgoed ook het kader van een uitzonderlijk Nederlandstalig cultureel initiatief van de grootmoeder van de huidige kasteel eigenaar, Hèlène d'Hespele, weduwe van Hubert van Outryve d'Ydewalle. 31 jaar lang, tussen 8 juli 1951 en 15 mei 1982, organiseerde zij met de familie maar liefst 72 kunstweekends, waarbij Vlaamse artiesten aan bekende personen uit politiek en media voorgesteld werden. Iedereen was op het kasteel gehuisvest voor intensieve uitwisseling, twee dagen lang. Van een landgoed met culturele uitstraling gesproken!

Het beheer van natuur en bos (op meer dan de helft van het landgoed) gebeurt via een geïntegreerd bosbeheerplan "Bulskampveld", dat in samenwerking met heel wat landeigenaars door de bosgroep Houtland opgesteld werd. Naast duurzaam bosbeheer en bosvorming voorziet dit uitgebreid plan ook ambitieuze maatregelen voor natuurbeheer. Op het landgoed wordt bijzondere aandacht besteed aan vijverbeheer, bosranden, open plekken en heideherstel, natuurlijk afschuiven van de oevers van een vroegere zandwinningsput, waterbeheer van de Bornebeek, drevenbeheer, aanleg van poelen en aan het habitat van de vleermuispopulatie, dat voor Natura 2000 belangrijk is. In 2017 verkreeg Landgoed Drie Koningen ook het Baillet Latour Erediploma voor zijn duurzaam milieubeheer.

Landgoed Hoeve Engelendael (Sint-Jan-in-Eremo, Oost-Vlaanderen)

Aan de uiteinden van het Meetjesland, in het uitgestrekte polderlandschap van het Krekengebied tegen de Nederlandse grens, is Hoeve Engelendael een prachtig voorbeeld van wat een nieuwe generatie gemotiveerde rurale ondernemers kunnen realiseren ten bate van landschap en natuur, landbouw en economie. De voortdurende zorg voor kwaliteit, het vermogen tot aanpassing en de bewuste keuze voor eigen beheer maken van deze multifunctionele landbouw- en landgoedonderneming een schoolvoorbeeld van wat de toekomst op het Vlaamse platteland te bieden heeft. Na zes generaties, is dit de verdienste van de eigenaar-landbouwers, de heer Marc Govaert, zijn echtgenote Nicole van de Bilt en hun kinderen, die sinds 1993 startten met het creëren van een natuurlijke habitat voor allerlei soorten vogels en zoogdieren in het toen vrij kale polderlandschap.

In 2001 was het landgoed de eerste landbouwer in de streek om VLM beheerovereenkomsten aan te gaan. Vandaag wordt 20% van het landbouwareaal gereserveerd voor de aanleg en het onderhoud van gemengde grasstroken, bloemenranden en voedselgewassen voor faunabeheer op akkerland. Imkers zijn actief op het domein. Waar de bijen gedijen, is vruchtbaarheid aan de beterschap. Al deze randen zijn ook uitstekend foerageergebied voor allerlei vogels en voor het wild. Als weidelijke jagers steunt de familie voluit het biotoopverbeteringsproject van Hubertusvereniging Vlaanderen voor de patrijs.

In 2011 ontving de familie de prestigieuze Baillet Latourprijs voor het Leefmilieu voor heel wat natuurrealisaties rond de Boerekreek. Het idee was om de natuurwaarden in te richten langs een wandeltraject van ca. 2 km dat van de hoeve naar de Boerekreek loopt en verder in een brede lus langs de dijken rond het volledige landgoed gaat. Op eigen initiatief werd overgegaan tot het heraanplanten met es en de aanplant van dijkstruweel: meidoorn, sleedoorn, es, zomereik en veldiep. De aanplant van korte omloophout (es, zwarte els) in de laagte volgde iets later.

Het landgoed werkte in 2016 mee aan het project 'De Roste Muis' om met investeringssubsidies Natuur een oude kreekarm te herstellen in functie van Europese natuurdoelen en ook aan het kleine zwaneproject van de provincie Oost-Vlaanderen.

Het landgoed is ook een toeristische trekpleister geworden. Dit dankzij de renovatie van de prachtige schuur tot een multifunctionele ruimte voor educatief en recreatief medegebruik en door de kersenteelt, die rechtstreeks in korte keten aan het publiek verkocht wordt.

Landgoed Krabbels (Zandhoven-Pulle, Provincie Antwerpen)

Landgoed Krabbels ligt op de overgang van de centrale naar de Zuiderkempen. Het betreft een prachtig domein gelegen in beekvalleigebied met grote visvijvers, dijken en rietpartijen, bossen, typische natte weilanden op kleinere percelen en een mooie dubbele toegangsdreef.

Het oorspronkelijke kasteel, het Krabbelshof, werd tijdens de Tweede Wereldoorlog zwaar vernield en daarna gesloopt. De geschiedenis van Pulle is nauw verweven met die van de familie van de Werve d'Immerseel en haar bijzondere inzet voor de gemeenschap. Dat vertaalt zich in vele vormen van lokale samenwerking, ook met natuurverenigingen.

Op het vlak van natuurbeheer neemt dit de vorm aan van projecten die de familie opzet met het regionaal landschap de Voor Kempen en de Vlaamse overheid via de investerings- en projectsubsidies Natuur. In 2016 betrof het de herinrichting van 5 vijvers in functie van de roerdomp. Het project omvatte onder meer de ontwikkeling van rietvegetaties, het herprofilen van de dijken en het tegengaan van verbossing. In 2018 ging het om een project in samenwerking met de Provincie Antwerpen waarbij herstelmaatregelen werden genomen in uitvoering van de soortenbeschermingsprogramma's roerdomp en beekprik, rivierdonderpad en kleine modderkruiper. De afstemming van de doelen voor de roerdomp en de vermelde vissoorten leek een mooie kans. Een deel van het project is nog steeds in uitvoering.

Er wordt gezorgd voor het habitatype van ondiepe beken en rivieren met goede structuur en watervegetaties. Dit wordt gerealiseerd door het beekprofiel te herstellen met de afwisselende aanwezigheid van diepe en ondiepe plekken. Ook voorziet het project het aanbrengen van inlaten en uitlaten op de vijvers met regelbare schuiven, het herprofilen van grachten, het herstel van oevers, het verwijderen van wilgopstand in de vijvers, het rooien van bomen en aanplantingen, de aanleg van een slibvang, het aanpassen van de beekbodem en de vernieuwing van een brug aangepast aan het door de vistrap verhoogde beekpeil.

Hebt u interesse in het WE label (www.wildlife-estates.eu)? Contacteer Landelijk Vlaanderen via alec.van.havre@landelijk.vlaanderen.

Telemak[®]

webcast
streaming
video services

Contact:
Emmanuel De Groef
Tel: +32 2 709 10 50
manu.de.groef@telemak.com
www.telemak.com

OP ZOEK NAAR
EEN KLARE EN BEGRIJPBARE FORMULE
VAN LANDBOUW OP UW GROND?

AGRILAND, UW BESTE PARTNER!

WWW.AGRILAND.BE · E-MAIL: SUPPORT@AGRILAND.BE · TEL.: 010 232 900

**U beheert uw erfgoed
met uiterste zorg.**

**Wij doen hetzelfde
voor uw verzekeringen.**

Wat u nauw aan het hart ligt, beschermt u met uiterste zorg. Of het nu gaat om uw patrimonium, uw professionele activiteiten of uw gezin. Wij dragen daar graag ons steentje aan bij. Dankzij onze jarenlange ervaring in het verzekeren van ondernemingen, bedrijfsleiders en zelfstandigen uit alle sectoren weten we perfect hoe we u optimaal kunnen beschermen.

Wenst u meer informatie of persoonlijk advies? Bel ons op **03 482 15 30** of mail naar **info@vandessel.be**.

Over Van Dessel Insurance Brokers

Van Dessel biedt onafhankelijk verzekeringsadvies aan ondernemingen en particulieren. Wij beheersen uw risico's met een pakket polissen op maat van uw bedrijf en uw gezin. En met juist advies van specialisten.

www.vandessel.be

Van Dessel
Insurance Brokers

Bos

Boomgericht bosbeheer en kwaliteitshout

Auteur: Etiënne Thomassen, Bosgroep Zuid-Nederland
Bron: eco2eco

In juni 2016 ging het Europees project eco2eco van start met de steun van het Interreg V programma. In dit project werken Vlaamse en Nederlandse partners aan een hogere economische en ecologische waarde van de bossen in de grensregio Vlaanderen- Nederland. In het driejarige project, dat ondertussen verlengd is met 1 jaar tot juni 2020, toonden de partners via innovatieve beheersmethoden aan dat economie en ecologie in de bosbeheersector hand in hand kunnen gaan. Dat betekent concreet: duurzaam bosbeheer waarin het mogelijk is natuurdoelen te realiseren én tegelijkertijd economisch interessant kwaliteitshout te oogsten. Onderstaand artikel geeft bosbeheerders praktische handvaten hoe je het best kwaliteitshout kan bekomen.

In ieder bos is het mogelijk om kwaliteitshout te telen. De blesser moet vooral de juiste bomen kunnen herkennen en met gerichte ingrepen hun ontwikkeling bijsturen. Ook als de verjonging zich wat

spaarzamer aandient en takkiger is, zoals dat onder een kronendak vaker het geval is, streven we naar kwaliteitshout. Hoe komen we met boomgericht bosbeheer vanuit onze huidige bossen in dat structuurrijke en weerbare bos met kwaliteitshout?

Kwaliteitshout heeft niet of nauwelijks kenmerken die een bepaalde toepassing uitsluit. De bedoeling is dat de onderstam van een boom wordt verkocht als kwaliteitshout. Toen deze boom nog jong was, bestreek de kroon ooit de lengte van deze onderstam. De zijtakken van die kroon zitten nog steeds in die stam. De binnenste kern is daarom niet van de beste kwaliteit. Storingsvrij en waardevol hout vormt zich nadat takstompen netjes overwald zijn. Het meest waardevolle hout zit daarom niet in de kern, maar in de mantel om die kern heen, waarin geen zijtakken meer zitten. Dit hout heeft in het uiteindelijke product geen noesten, is uniform van kwaliteit en heeft daardoor veel toepassingsmogelijkheden. Ook

Opgesnoeide douglas kwaliteitsboom met daar vlak achter en onder een habitatboom beuk. Beide zijn waardevol voor het functioneren van het bos en zitten elkaar niet of nauwelijks in de weg. © Etiënne Thomassen

De jonge eik is geselecteerd uit de struiklaag en de grove den erboven is geogost. De eik kan nu ongestoord omhoog groeien. © Etiënne Thomassen

een regelmatige jaarringbreedte is van groot belang. Sprongen in jaarringbreedte zorgen voor verschillen in kwaliteit in de stam en zijn negatief. De jaarringbreedte zelf is minder belangrijk, maar extreem brede jaarringen bij naaldbout leiden tot een lage houtsterkte. Bij verspreidporig loofhout als eik zijn brede jaarringen sterker, maar minder makkelijk te bewerken. Het doel is een mantel van 20 cm die bestaat uit noestvrij en ongestoord (na overwalling) hout.

Kwaliteitshout zien

Figuur 1: Houtprijzen van vijf verschillende Duitse kwaliteitshoutveilingen (Zuidoost Beieren, Vogelbeck, Suterode & Liebenburg, Oerrel en Jossgrund). De lijn geeft de gemiddelde prijs over de verschillende veilingen aan en het vlak de spreiding van die prijs. Voor iedere veiling is steeds de gemiddelde opbrengst per m² per boomsoort genomen.

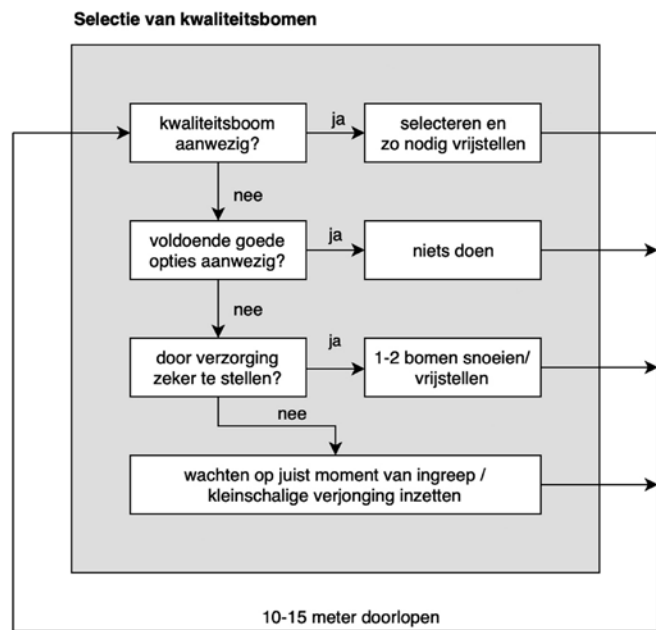
Een blesser selecteert potentiële kwaliteitshoutbomen die in de toekomst kwaliteitshout gaan leveren. Het belangrijkste criterium is vitaliteit. De kwaliteitshoutboom moet namelijk nog een hele tijd mee en moet dus kerngezond en groeikrachtig zijn. Na vitaliteit komt pas kwaliteit. Bij kwaliteit gaat het vooral om een rechte spil en een stam die vrij is van beschadigingen. De eisen aan de stam:

- De stam heeft de potentie een storingsvrije stammantel van 20 cm te vormen en kan dus nog bijna een 0,5 m dikker worden. Normaal wordt de stam daarom geselecteerd voordat deze 20 cm dik is.
- Geen zijtakken dikker dan 3 cm. Sommige loofbomen kunnen beter tegen snoei. Bijvoorbeeld eik, tamme kastanje en esdoorn kan gesnoeid worden tot circa 7 cm.
- Onbeschadigde stam.
- Rechte stam. Loofhout mag bestaan uit rechte stamdelen van minimaal 2,5 m.
- Rechte stand. Een te schuinstaande stam leidt tot reactiehout.
- De stam is walsrond. Ovaliteit zorgt voor zaagverlies.
- Liever geen waterlot.
- Geen vorstscheur.
- Liever geen vork of zuiger. Deze breken makkelijk uit.

Eco2eco is gefinancierd binnen het Interreg V programma Vlaanderen-Nederland, het grensoverschrijdend samenwerkingsprogramma met financiële steun van het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling. Meer info: www.grensregio.eu en www.eco2eco.info

Kwalificeren (Q), dimensioneren (D) en rijpen

Figuur 2: Tijdens het blessen bekijkt de blesser steeds een oppervlakte gelijk aan de boomkroon van een uitgegroeide kwaliteitshoutboom. Dat is ongeveer 15x15 m. Daarbij wordt eerst gezocht naar een kwaliteitshoutboom in rijpings- of dimensioneringsfase. Als er geen kwaliteitshoutbomen zijn worden de opties beoordeeld. Op een locatie waar geen (potentiële) kwaliteitshoutbomen te vinden zijn, mag het bos voorlopig doorgroeien of, als de kwaliteit of groeisnelheid te laag is, kan verjonging gestimuleerd worden.

De QD-bosbeheerstrategie richt zich op kwaliteitshoutgroei. Een kwaliteitshoutboom die zich succesvol gevestigd heeft, gaat volgens de QD-strategie door drie fases voordat deze gekapt en vermarkt kan worden: de kwalificeringsfase, waarin de kwaliteitshoutstam wordt gevormd, de dimensioneringsfase waarin aan kroon- en stam omvang wordt gewerkt en de rijpingsfase waarin de kroonexpansie grotendeels achter de rug is en de boom wacht op het ideale moment van vermarkting.

Bij boomgericht bosbeheer is het de taak van de blesser te zorgen dat voldoende kwaliteitshoutbomen deze fases goed doorlopen. Kwaliteitshoutbomen worden pas definitief geselecteerd en vervolgens vrijgezet bij de start van de dimensioneringsfase. Potentiële kwaliteitshoutbomen worden opties genoemd. Voor een volwassen kwaliteitshoutboom gaan we uit van een kroondoorsnede van 15 m, daarvan passen er ongeveer 40/ha. Als er nog geen kwaliteitshoutbomen zijn, hebben we liefst twee opties ter beschikking op de plek van een kwaliteitshoutboom. Die optie kwalificeert zich liefst door natuurlijke takafstoting als kwaliteitshoutboom, maar opties die in meer open omstandigheden opgroeien hebben snoei nodig.

Vanaf het moment dat een boom de gewenste takdode stam lengte bereikt heeft, kan deze definitief geselecteerd worden als kwaliteitshoutboom (figuur 2). Dit is het omslagpunt: de stamkwaliteit is zekergesteld en de dunningsfase begint. Doel is om in relatief korte tijd hoogwaardig kwaliteitshout te produceren. Dat wordt bereikt door volledige vrijstelling van kwaliteitshoutbomen. Dit zorgt voor groei-krachtige en vitale bomen en daardoor lager teeltrisico. Ook de sprongen in jaarringbreedte die veroorzaakt worden door dunning worden hierdoor geminimaliseerd in de beoogde stammantel. Om dit te bereiken wordt de bomen al vroeg alle ruimte voor kroonuitbreiding gegeven. Wanneer een takdode stam lengte van 25%

van de verwachte eindhoogte bereikt is, wordt de kwaliteitsboom geselecteerd en bij voldoende stabiliteit volledig vrijgesteld. Er wordt eerder en steviger ingegrepen omdat flinke doeldiameters worden nagestreefd van meer dan 65 cm wanneer een stam van uitzonderlijke kwaliteit is. Op een groeiplaats waar een boomsoort 24 m hoog kan worden is dat dus een takvrije stamlengte van 6 m. Dankzij de ruime vrijstelling passen er minder bomen op een hectare. Bij goede verdeling is 40 bomen in theorie haalbaar, maar bij breedkronige boomsoorten die goed reageren op dunning wordt de restopstand in de opeenvolgende dunningen dan snel opgeruimd. Natuurlijk zijn meer bomen haalbaar wanneer de kronen hiervan zich in verschillende boomlagen boven elkaar bevinden.

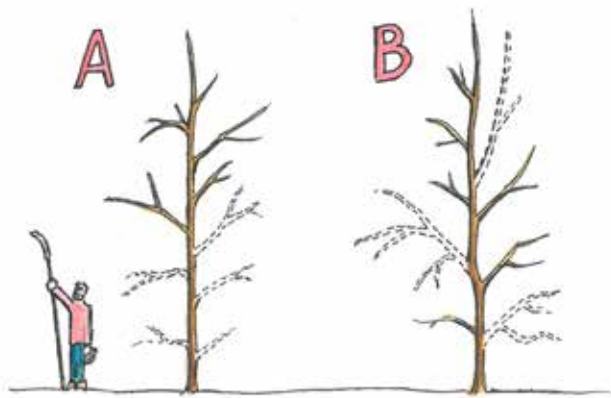
Omgaan met opties

Wanneer er geen kwaliteitsboom is, controleert de blesser of er opties zijn die zich onbedreigd kunnen ontwikkelen tot de volgende blesronde. Voldoende is 1/100 m². Als dat zo is, is er geen reden voor verdere actie en loopt de blesser weer 10 m verder. Als er geen kwaliteitsboom is én onvoldoende onbedreigde opties, dan kan de blesser door begeleidingssnoei of gerichte vrijstelling alsnog één of enkele opties zeker stellen.

Wanneer de inschatting is dat onvoldoende opties vitaal zijn worden enkele opties vrijgesteld van hun sterkere concurrenten. Denk aan bomen die de optie dreigen te overgroeien of wegdrücken. Het is niet de bedoeling de opties volledig vrij te stellen, omdat takafstoting nog steeds gewenst is. Vrijgestelde opties moeten wel aan groeikracht winnen.

Zeker onder een relatief open kronendak kan het voorkomen dat de vitaliteit van opties goed tot uitstekend is, maar dat ze te takvig zijn. Het doel is dan om te zorgen dat de bomen tot aan de gewenste takvrije stamlengte geen takken krijgen die te dik worden om te snoeien. Snoei dan die takken er uit of maak deze flink korter. Een dreigende dubbele top kan er ook uit gesnoeid worden (begeleidingssnoei, zie figuur 3).

Snoeien van kwaliteitsbomen

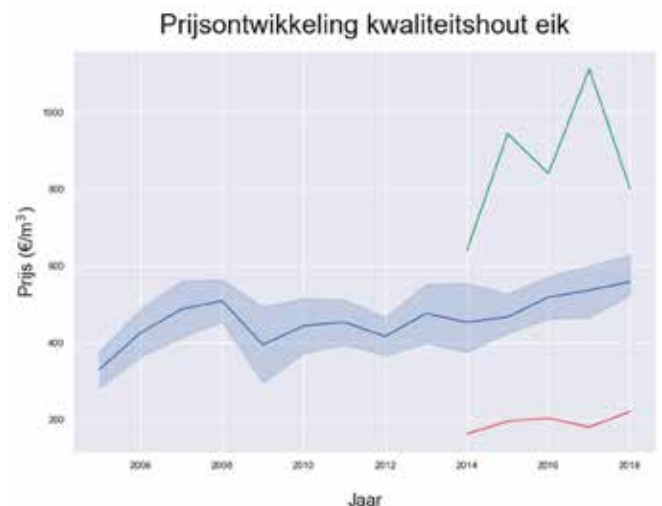
Figuur 3: Verschil tussen normaal opkronen (A) en begeleidingssnoei (B). Bij begeleidingssnoei worden voorlopig alleen takken weggenomen die te dik dreigen te worden of die een dubbele top of plakoksel kunnen veroorzaken. Zo blijft de potentiële kwaliteit behouden zonder de vitaliteit te sterk te verminderen.

Doel is een takvrije stamlengte van ongeveer 25 % van de verwachte eindhoogte. In praktijk bepaalt ook de op te snoeien boom voor een deel de hoogte tot waar takken weggehaald worden. Zware gesteltakken die net iets lager zitten dan 6 m kunnen beter blijven

zitten. Een goede aanpak is snoeien tot de breedste tak, takken die daar onder zitten kunnen vaak met weinig risico op substantieel bijgroei-verlies verwijderd worden.

De kosten van snoeien zijn een directe investering in de productie van kwaliteitshout. Wie in één keer opsnoeit, kan een eenvoudige investeringsanalyse doen door de kosten van het opsnoeien met rente door te rekenen tot aan het verwachte oogstmoment. Stel dat die ene keer opsnoeien € 10 kost dan is dat bedrag 60 jaar later gegroeid tot 58,91 bij een rente van 3 %. Als je verwacht dat de boom bij de oogst € 60 meer waard is dankzij het opsnoeien, dan is dit geen verkeerde investering en levert het geld daar naar verwachting meer op dan op de bank.

Het intensief begeleiden van een sterk betakte onderstandige eik is niet goedkoop, omdat die mogelijk twee en in het slechtste geval misschien zelfs drie keer moet worden gesnoeid. In tabel 1 is een uitgebreid scenario uitgewerkt, waarbij een onderstandige betakte eik tot kwaliteitsboom wordt gevormd. Zelfs in dit bewerkelijke scenario en met een rente van 3% blijft het saldo positief wanneer gerekend wordt met € 300 per kuub voor het kwaliteitshout (vergeleijk afbeelding 3).

Figuur 4: Hoogste, gemiddelde en laagste prijs voor eik op verschillende kwaliteitshoutveilingen in Duitsland. Het lichtblauwe vlak geeft de spreiding van de gemiddelde prijs weer. De hoogste en laagste prijs van ieder jaar zijn van een veiling in Zuidoost-Beieren.

Vrijstellen

Vanaf het moment dat kwaliteitsbomen de beoogde takdode stamlengte bereikt hebben, kunnen ze vrijgesteld worden. Dat geldt zeker voor boomsoorten die moeite hebben om een diameter in de buurt van of over de 60 cm te bereiken. Bij een soort als berk of zelfs lijsterbes is het zaak om niet te treuzelen en rondom alle concurrenten te oogsten. Dat geldt ook voor boomsoorten als beuk, die door stamverkleuring waarde kunnen verliezen. Maar op goede groeiplaatsen of met snelle groeiers als Douglas, kan een beheerder voor meer stamlengte of wat minder stevige vrijstelling kiezen. In principe wordt vanaf de eerste dunning steeds opnieuw vrijgesteld totdat de rijpingsfase aanbreekt.

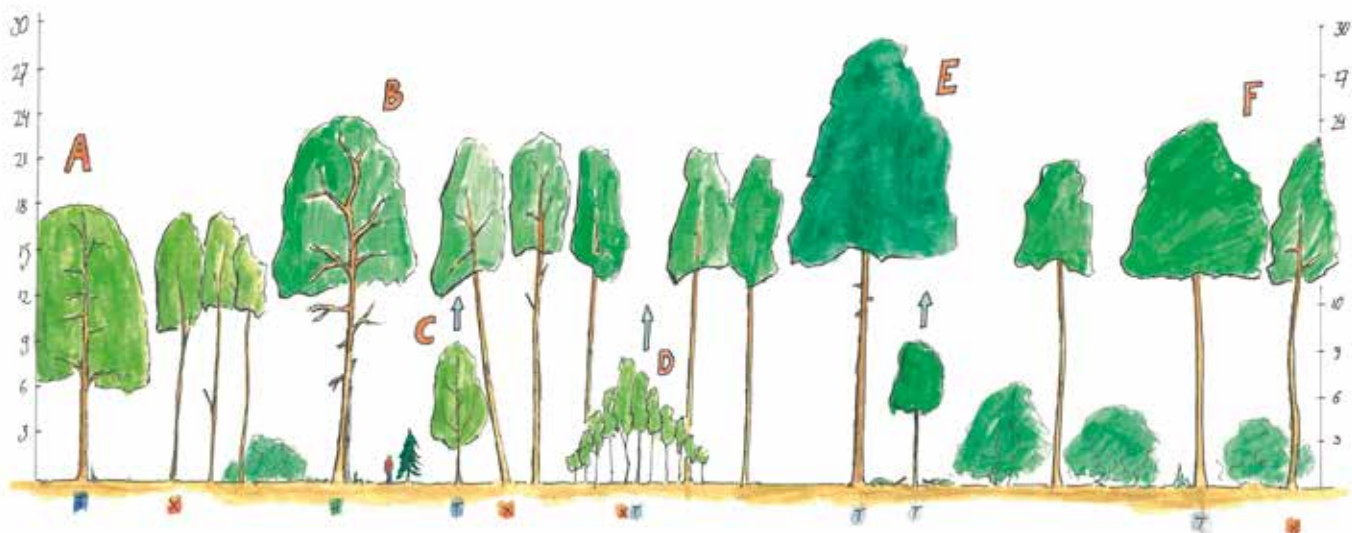
Oogsten en vermarkten

Bij het bereiken van de 75 - 80% van de verwachte eindhoogte neemt de groeikracht van een boom snel af. Vrijzetten met het doel

t	Ingreep	kosten	0%	1%	2%	3%	3%
0	Aanplant kloemp	€ 50,00					€ 960,93
15	Begeleidings snoei	€ 7,50	€ 7,50	€ 17,47	€ 40,37	€ 92,52	
25	Begeleidings snoei	€ 10,00	€ 10,00	€ 21,09	€ 44,16	€ 91,79	
30	Opkronen	€ 7,50	€ 7,50	€ 15,05	€ 30,00	€ 59,38	€ 59,38
100	Totaalkosten		€ 25,00	€ 53,62	€ 114,53	€ 243,69	€ 1.020,32
		Hoogwaardig zaaghout	Zaaghout	Brandhout	Subtotaal	Subtotaal	Totaal
		300 €/m ³	125 €/m ³	55 €/m ³	zaaghout	brandhout	
	Gesnoeid	1,88 m ³	0,00 m ³	1,51 m ³	€ 566,46	€ 83,14	€ 649,61
	Ongesnoeid	0,00 m ³	1,70 m ³	1,70 m ³	€ 212,50	€ 93,50	€ 306,00
	Vershil						€ 343,61
	Gesnoeid -10% risico						€ 584,65
	Vershil met ongesnoeid						€ 278,65

Voor de inkomsten gaan we uit van een eik met een dbh (diameter op borsthoogte) van 65 cm en een hoogte van 24 m. Een boom met en een boom zonder snoei. De boom heeft een werkhoutvolume van 3,4 m³ (methode Dik). We nemen aan dat zonder snoei de helft laagwaardig zaaghout levert en de rest brandhout. Verder gaan we ervan uit dat het volumen van beide bomen gelijk is maar dat de opgesnoeide boom met een QD-behandeling 6 m foutvrij hout oplevert. De rest is brandhout. De QD-boom zal normaal gesproken een grotere hoeveelheid kroonhout opleveren, maar deze is ook lastig op te werken. Ook zal de QD-boom bij gelijke diameter jonger zijn dan de onbehandelde boom, maar dat is voor de vergelijking onbelangrijk, omdat hiervoor geen rente gerekend hoeft te worden. Wilhelm en Rieger (2013) gaan daarnaast uit van 10 % risico op uitval van een QD-boom. Ook dan blijft de investering overeind.

Tabel 1: Kosten bij de selectie van een sterk betakte onderstandige eik, die in verschillende werkgangen wordt opgesnoeid tot kwaliteitsboom, inclusief alternatief scenario waarbij niet een bestaande onderstandige boom genomen wordt, maar een kloemp aangeplant wordt.

om de kroon verder te laten ontwikkelen is dan niet meer nodig. De boom is dan niet meer goed in staat de vrijgekomen ruimte op te vullen. De blesser zorgt ervoor dat de kroon niet bedreigd wordt door het ingroeien van takken van groeikrachtigere buren. Vanaf dan is het eigenlijk wachten tot een geschikt moment voor vermarkting. De boom dient in elk geval geoogst te worden voordat de waarde van de stam afneemt door het intreden van verval. Maar haasten is ook niet nodig. Als er werkelijk A-kwaliteit hout staat, is de waarde bij groei ook bijzonder hoog en is het wachten op een geschikt moment voor de verkoop.

Figuur 5: Voorbeelden aan de hand van een bosdoorsnede

- A) Kwaliteitsboom/ QD-boom in dimensioneringsfase wordt opnieuw vrijgezet.
- B) Habitatboom.
- C) Ruim opgegroeide jonge eik in de struiklaag heeft een mooie rechte spil. Er zijn geen andere opties in de buurt. De dikste takken onder de 6 m worden er nu alvast uitgesnoeid en de overhangende den wordt geveld om verdere rechte groei te stimuleren.
- D) Kleine horst natuurlijke verjonging. De grootste boom is te krom, maar de boom ernaast voldoet. De grootste wordt

verwijderd waardoor de goed gevormde boom vitaal blijft.

- E) Grote Corsicaanse den boven tamme kastanje. De kastanje heeft kwaliteit en kan nog een tijd ongestoord doorgroeien. De den blijft als toekomstboom.
- F) Grove den uit vorige generatie heeft een mooie stamvorm. De boom wordt aangewezen als toekomstboom en wordt ontdaan van storende concurrent. Het extra licht maakt de locatie geschikt voor onderplanten.

Natuur

Soort in de kijker

Kleine modderkruiper (*Cobitis taenia*)

Classificatie: Chordadiëren, karperachtigen

Statuut: wettelijk beschermd, habitatrichtlijn bijlage II, zeldzaam

Lengte: 8 tot 14 cm

Gewicht: tot 20 g

Uiterlijk: langgerekte, lateraal afgeplat visje met 6 korte bekdraden met 10 tot 20 ronde, donkerbruine vlekken op de zijflanken en onder het oog een tweepuntig stekeltje. Lichtgrijs/lichtbruin lichaam. De schubben zijn microscopisch klein. Nauw verwant met Grote modderkruiper.

Verspreidingsgebied: geheel Europa, met uitzondering van het uiterste noorden.

Leefgebied: ondiep, stilstaand of zeer langzaam stromend water met een goede waterkwaliteit, een rijke plantenbegroeiing en een zandige of met dunne sliblaag bedekte bodem. Beken, rivieren, sloten en vijvers.

Voeding: zeven plantaardig en dierlijk voedsel zoals kleine ongewervelden, uit het substraat

Levenswijze: leeft overdag verscholen (in het zandige substraat), foerageert in de schemering en 's nachts.

Voortplanting: april - juli in warme wateren met substraat.

Eitjes: vallen na het paaien op het substraat of blijven aan planten of stenen hangen.

Beheer: verlanding vermijden door gefaseerd te ruimen en te baggeren. Behoud en herstel van natuurlijke, vrij meanderende beken en rivieren. Goede waterkwaliteit en tegengaan van verbraseming.

Veldleeuwerik (*Alauda arvensis*)

Classificatie: vogels, zangvogels

Statuut: bijlagesoort vogelrichtlijn, kwetsbaar

Lengte: 16 - 18 cm

Spandijde: 30 - 36 cm

Gewicht: 17 - 55 g

Herkenning: grijsbruin verenkleed met gestreepte borst en bovendelen, opvallende witachtige vleugelachterraand en witte staartzijden tijdens de vlucht, korte maar afgeronde kuif die vaak plat ligt. Kenmerkende zangvlucht waarbij ze met een langdurige, tierelierende zang steeds verder omhoog klimmen tot een hoogte van 100 m, daarna dalen ze met gespreide vleugels als een parachute naar beneden.

Verspreidingsgebied: in heel Europa, behalve in het uiterste noorden van Scandinavië.

Leefgebied: open cultuurlandschappen (zoals heide en duinen), graslanden en open akkerbouwgebieden met vegetatie van min. 10 en max. 40 cm hoog. Houdt niet van opgaande elementen als bomenrijen, knotwilgen, bosjes of houtkanten. Buiten de broedtijd vooral op stoppelvelden.

Levenswijze: overwintering in Zuidwest-Europa of hier. Op trek en in de winter vooral Scandinavische Veldleeuweriken in ons land. Trek vanaf september tot half november, voorjaarstrek vanaf eind januari tot eind maart.

Voeding: insecten en wormen, maar ook zaden van kruiden en granen

Voortplanting: broedt vanaf eind maart tot begin augustus.

Nest: 2 tot 3 legsels per jaar met 3 tot 6 lichtgele, lichtgroene, lichtbruine of lichtgrijze eieren.

Broedtijd: 14 dagen, nestvlinders en vliegvlug na 45 dagen.

Beheer: akkerranden vormen een goede aanvulling op het voedselhabitat in de broeiperiode. Daarnaast is extensivering van het productieoppervlak, een grotere gewasdiversiteit (zomer- en wintergranen, grasland, luzerne en suikerbieten) en aangepaste teeltwijzen van gewassen ideaal voor een goed broedseizoen. Een aangepast maai-beheer in graslanden is bevorderlijk voor het veilig broedhabitat (zoals uitstellen van de maaidatum tot 1 augustus of een maai-interval van 45 dagen).

Grutto (*Limosa Limosa*)

Classificatie: vogels, steltloperachtigen

Statuut: bijlagesoort vogelrichtlijn, kwetsbaar

Lengte: 37 - 42 cm

Spandwijdte: 63 - 74 cm

Gewicht: 280 - 500 g

Herkenning: roestbruine kleur, witte vleugelstreep en staart met zwarte eindband. In de zomer een steenrode borst en in de winter een bruingrijze borst en bovendelen. Vrouwjes hebben een minder heldere kleur. Lange donkere poten en unieke rechte snavel.

Verspreidingsgebied: van IJsland over Noord-Europa tot in Centraal Azië. Grootste populatie in Nederland.

Leefgebied: open landschap is noodzakelijk, laaggelegen vochtige graslanden en kruidenrijke hooilanden met lichte bemesting, late eerste maaibeurt en niet nabij bomen of opgaande elementen.

Levenswijze: vanaf februari komt de grutto terug van de overwinteringsplaats (Afrika) over Marokko, Spanje en Frankrijk of via Italië op zoek naar wormrijke fauna. Vanaf juli - augustus vertrekken ze weer.

Voeding: voornamelijk regenwormen en (larven van) insecten, maar ook plantaardig materiaal.

Voortplanting: eind maart tot eind mei.

Nest: broedt op de grond, nest wordt gemaakt in de lange vegetatie van het grasland, vaak nabij soortgenoten. 1 broedsel per jaar met 3 - 4 eieren.

Broedtijd: 22 - 24 dagen, vliegvlug na 24 - 27 dagen.

Beheer: behoud van een mozaïeklandschap, bestaande uit rijkere (niet teveel gedraineerde) graslanden met wormen en schralere structuurrijke graslanden met veel insecten. Lage dichtheid aan vee.

Invasieve exoot

Reuzeberenklauw (*Heracleum mantegazzianum*)

Status ISEIA: zwarte lijst

Oorsprong: Zuidwest-Azië

Beschrijving: een grote plant met rechtopstaande tot 10 cm dikke, roodgekleurde stengels. Bladeren worden meer dan 1 m groot, zijn dubbel veerdelig met brede, diep ingesneden, getande en gelobde slippen. De bloemen worden tot 2 cm groot en staan in schermen van een 0,5 m of meer bij elkaar. Niet te verwarren met de gewone berenklauw, een inheemse niet-invasieve plant die max. 1,5 m hoog wordt. Bloeiperiode is van eind juni tot september.

Ecologische impact: afname biodiversiteit door de buitengewone groeihoogte en bladoppervlakte van de soort, overgroeit inheemse kruidachtige plantensoorten. Sap in combinatie met zonlicht veroorzaakt brandwonden op de huid.

Hoe bestrijden: snel ingrijpen en bestrijden tot de soort volledig weg is, met beperkte middelen zijn kleine populaties op korte termijn te bestrijden. Manueel verwijderen van bovengrondse en ondergrondse delen, maaien voor de zaadsetting of begrazing zijn de meest aangewezen technieken. Verwijderen met de wortel (min. diepte van 30 cm) om hergroei te vermijden, focus op de bloeiers (vanaf het 3de jaar) om verspreiding te voorkomen.

Opinie

PAS: Nederland is het noorden kwijt

Bron: Artikel verschenen in Drietand nr. 39 van 29/11/2019, door Mark Wulfrancke, ABS

Dit artikel is een samenvatting van diverse artikels die over het Nederlandse stikstofprobleem zijn verschenen. Citaten zijn er uit Trouw (opinie Friso De Zeeuw), uit Vork (politieke agenda zit oplossing stikstof dwars) en vanop diverse websites, maar ook uit adviezen van o.a. Rabobank, aangevuld met een eigen slot.

N.v.r.d.: In Vlaanderen ligt de PAS stil sinds de nota's voor rode en oranje bedrijven. Ondertussen leeft ze in Nederland weer helemaal op, zij het niet omwille van goede redenen. De Nederlandse boeren zijn woest op hun minister omdat meer en meer studies uitwijzen dat het PAS-model volledig ongeschikt is. Het model waar Vlaanderen zich ook op heeft gebaseerd... Hieronder geven wij een opinie uit het magazine van Algemeen Boerensyndicaat (ABS) mee, die de frustraties van de landbouwwereld schetsen, maar toch ook op een toegankelijke manier de problematiek nog eens uitleggen.

Nederlanders doen verwoede pogingen om hun zelfgecreëerd stikstofprobleem (als er al één is) te exporteren naar Vlaanderen en Duitsland. Als je de ambtenaren en milieulobby mag geloven is het in het buitenland immers nog veel erger. Een boodschap die zowel de Vlaamse en Duitse milieulobby graag overneemt, zonder dat het evenwel een deuk in een pak boter slaat.

“Beste Nederlanders, stop met jullie problemen te exporteren!”

Maar wat is er nu eigenlijk aan de hand in Nederland? Hoe is dit probleem eigenlijk tot stand gekomen?

De Nederlandse stikstofcrisis is een product van de samenwerking tussen doorgeslagen ambtenaren en een al even zwaar doorgeslagen milieubeweging. Een product waar de politiek op geen enkele manier vat op lijkt te hebben. Dat is althans zowat de enige conclusie die je kunt trekken uit diverse artikels die dieper ingaan op de stikstofproblematiek en die verder kijken dan de neus lang is.

Werden er fouten gemaakt bij de afbakening van Natura 2000-gebied?

Om een en ander te begrijpen moeten we volgens een aantal vooraanstaande Nederlandse ecologen, waaronder de

oud-directeur van Natuurmonumenten (vergelijkbaar met Natuurpunt bij ons), Frans Evers, even terug in de tijd, namelijk naar de afbakening van de Natura 2000-gebieden. Europa vaardigde in 1979 de Vogelrichtlijn uit en in 1992 de Habitatrichtlijn, die als juridische basis dienen voor de afbakening van de Natura 2000-gebieden. Nederland had toen reeds een natuurbelief en met de introductie van Natura 2000 door Europa, gingen een aantal Nederlandse hoge ambtenaren, geruggesteund door een aantal natuurfanatici in *overdrive*. Ze zagen Natura 2000 als een compleet nieuw fenomeen met eigen eisen. Het vervolg hiervan kennen we. De Nederlandse betrokken ambtenarij bedacht een enorme hoeveelheid aan regels rond Natura 2000,

goed wetende dat die regels uiteindelijk elke economische activiteit onmogelijk maken, aldus de oud-topman. Volgens de oud-topman van Natuurmonumenten was Natura 2000 bedoeld om de bijzonderste natuurgebieden veilig te stellen, niet om een land economisch op slot te doen.

Bij het implementeren van de Natura 2000-gebieden zijn er moedwillig grote fouten begaan.

Ook Nico Gerrits komt zowat tot hetzelfde besluit. Nico Gerrits is een voormalig adviseur van bureau INCA consult en heeft zich vastgebeten in het Nederlandse natuur- en stikstofdossier. Hij zegt dat bij het implementeren van de Natura 2000-gebieden moedwillig grote fouten begaan zijn. De groep ambtenaren op het ministerie van LNV (Landbouw, Natuur en Visserij) heeft toen, samen met Staatsbosbeheer én Natuurmonumenten, niet alleen meer gebieden aangewezen dan

Europa vroeg, maar vooral ook gebieden aangewezen die eigenlijk niet in aanmerking kwamen.

Spelletjes met desastreuze gevolgen

De ambtenaren deden dat op twee manieren. Er kwamen gebieden op de lijst voor habitattypes en specifieke soorten die Nederland diende te beschermen, terwijl die soorten of habitattypes er soms helemaal niet voorkwamen. In een aantal onderzochte gevallen bleken die gebieden niet eens aan de Europese criteria te voldoen. Hij noemt het onomwonden een vorm van fraude dat bijvoorbeeld het Norgerholt (gebied in Drenthe) is aangewezen voor het habitatype eiken-beukenbossen met hulst, terwijl er geen hulst voorkomt.

Een eveneens laakbare methode was om gebieden met wel de goede kwaliteit habitattypes niet te selecteren en net wel de gebieden te selecteren waar deze

habitattypes al in slechte tot zeer slechte staat waren. Voor het habitatype veenbos kwam het gebied de Weerribben (Overijssel), waar er toen zeer mooie en goede veenbossen voorkwamen, niet voor op de lijst. Het Woodse veen in Gelderland werd daarentegen als het belangrijkste gebied gekenmerkt, terwijl bij de opmaak van de lijsten in 2004 de aanwezige veenbossen als matig tot slecht geclassificeerd werd.

Voor Gerrits is het duidelijk: als de juiste gebieden, zoals de Weerribben, met de juiste kwaliteiten waren geselecteerd, dan had een gebied als het Woodse veen nooit een Natura 2000-gebied geweest. Geen van de toen aanwezige habitatstypes voldeed gewoonweg aan de criteria voor Natura 2000-gebied.

Maakbare natuur bestaat niet

Frans Everts vindt het jammer dat Nederland de regelgeving zo opgemaakt heeft dat natuur en economie als tegenovergesteld aan mekaar dienen beschouwd te worden. Volgens de oud-directeur hebben de ambtenaren de gedachte van een maakbare natuur tot in het uiterste doorgedreven. Per gebied is exact aangegeven hoeveel exemplaren van welke soort er per gebied uiteindelijk moeten leven: 100 lepelaars, 30 roerdompen, 20 wespen-dieven...

Dat gaat voor hem voorbij aan de essentie van de natuur zelf. Soorten verdwijnen en andere komen. Dat is nu eenmaal niet aan te sturen, aldus Everts.

Op zowat steeds dezelfde manier heeft het ministerie van LNV voortdurend de natuurdoelen voor diezelfde Natura 2000-gebieden verhoogd. Gerritse noemt hier het voorbeeld van hoogveen. In 2004 waren er 2 dergelijke gebieden aangeduid. Meer gebieden waren er eenvoudigweg niet. Toch zijn er later, bij het invoeren van de instandhoudingsdoelstellingen, 20 gebieden als extraatje ingestopt. 118 van de 160 Nederlandse Natura 2000-gebieden zijn stikstofgevoelig verklaard. Voor een dichtbevolkt land als Nederland is dat een zeer moeilijk aan te houden toestand. Gerritse wijst Natuurmonumenten en Staatsbosbeheer met de vinger als het gaat over vergrassing van deze gebieden. Deze schrale gebieden zijn veelal niet natuurlijk ontstaan, maar ontstaan doordat boeren overdag hun schapen

lieten grazen op deze schrale gronden, terwijl ze 's nachts in een potstal verbleven. De natuurbeherende organisaties die nu met overheidsgeld deze gebieden beheren, schieten zwaar tekort, waardoor deze gebieden nu massaal op natuurlijke manier overgaan naar grasland en bos. Stikstof heeft daar weinig mee te maken.

Natuurbeherende organisaties hebben er alle belang bij om de natuurdoelstellingen voor gebieden stelselmatig te verhogen.

Dit is immers hun enige verdienmodel op langere termijn. Met steun van pakken overheidsgeld werden en worden grote hoeveelheden boerengrond opgekocht om met nog meer belastinggeld omgetoverd te worden tot habitats voor enkel door hen gewenste natuur. Controles zijn vaag en valt een controle tegen, dan is het nooit de fout van de beheerder...

De natuurbeherende organisaties in Nederland staan bekend om het uitbetalen van rianten salarissen aan hun directie. De algemeen directeur van Natuurmonumenten verdient €146.000, zijn 2 collega's elk €131.000. Samen mogen ze ook nog eens €21.000 aan kosten inbrengen. In de raad van bestuur vind je vaak politici of ex-politici, zoals gewezen PvdA minister Jeroen Dijsselbloem, de huidige voorzitter. De band met de Nederlandse bewindvoerders is duidelijk heel innig.

Combineer te veel en te complexe regels en een falend bestuur met het gemak waarmee een milieubeweging in Nederland naar de rechter kan stappen en je krijgt een stikstofcrisis.

Programmatorische Aanpak Stikstof

Om toch maar enigszins vanonder de loodzware regellast uit te komen bedacht Nederland de PAS-wetgeving. Een gedrocht dat uitgaat van een fout stikstofmodel, waarbij rekening gehouden werd met technieken die nog niet ontwikkeld waren, laat staan dat ze zichzelf bewezen hadden. Degene die dit op papier zette en mee goedkeurde, moet geweten hebben dat het niet deugde.

Het Nederlandse rekenmodel (er wordt niet gemeten) neemt aan dat door veehouderij uitgestoten ammoniak (NH₃) één uur in de lucht blijft en bij een gemiddelde windsnelheid van 50 km/u dus maximaal 50 km verderop neerdaalt. Vervolgens wordt er een

imaginaire cirkel getrokken met een straal van 50 km rond onze veehouder en alle Natura 2000-gebieden daarbinnen zijn ineens bedreigd, want is er is mogelijk een risico op te veel stikstofneerslag.

Ik zou hier het Belgisch model kunnen bijnemen, maar ook Denemarken heeft een rekenmodel. Het Deense model gaat ervan uit dat de meeste ammoniak reeds na 300 m neergeslagen is.

De meeste ammoniak daalt rekenkundig dus op het eigen erf neer. Daarom praat men in Denemarken ook niet over een stikstofprobleem.

Het Nederlandse RIVM (Rijksinstituut voor milieu) geeft overigens ook gewoon toe dat voor lokale situaties het gebruikte model ongeschikt is. De stikstofdepositienorm voor stikstofgevoelige natuur is lager dan 1 gram per jaar per hectare, terwijl de fouten- en onzekerheidsmarge van het model 10, 20 en soms zelfs 30 kilo stikstof per hectare en per jaar per hectare bedraagt.

Fouten rechtzetten?

Hier komt de aap uit de mouw. Eenmaal een land een gebied, hoe klein ook, als Natura 2000 aangemeld heeft bij Europa, dan kan het dat in principe niet meer wijzigen. Alleen als sprake is van een evidente fout of wanneer de natuurlijke omstandigheden zich hebben gewijzigd door bijvoorbeeld klimaatwijziging, dan kan er met Europa gediscussieerd worden over aanpassingen. Volgens sommigen kunnen er wel degelijk aanpassingen gedaan worden zonder loodzware procedures bij Europa. Alle vele, extra doelstellingen die achteraf toegevoegd zijn, zouden relatief eenvoudig geschrapt kunnen worden. Volgens Gerritse ontbreekt het niet alleen aan politieke moed om deze stap te zetten. Heel veel van die extra doelstellingen zijn er gekomen op aangeven van terreinbeherende organisaties. Terugdraaien van die doelstellingen betekent fors minder geld voor deze clubs.

Anderen spreken dit tegen en noemen het voorstel van minister Schouten compleet kansloos. Zij stellen dat er geen fouten gemaakt zijn en dat alle doelstellingen uiteindelijk haalbaar zijn. Ze zijn niet tegen wijziging van de Natura 2000-gebieden, maar alleen als elke wijziging meerdere malen gecompenseerd wordt. De enige oplossing voor het probleem met de aanduiding van stikstofarme gebieden is in hun ogen nog meer kunstmatige

creatie van dit soort gebieden. Het liefst op zeer grote schaal. Friso De Zeeuw (hoogleraar en eveneens oud politicus) pleit onomwonden voor de inname van duizenden hectares vruchtbare landbouwgrond en die om te vormen tot natuurgebied. "In deze gebieden zelf bestaat veel animo om van deze plannen werk te maken" aldus De Zeeuw. Gelet op de enorme protesten, breed gedragen door de Nederlandse bevolking, mag aan deze uitspraak toch wel getwijfeld worden.

NOx en NH₃

Er zijn verschillende vormen van stikstof, elk met hun eigen gedrag.

Ammoniak (NH₃) is een landbouwprobleem. Het grootste deel van de uitstoot wordt veroorzaakt door veeteelt en kunstmest.

Stikstofoxiden (NOx) worden hoofdzakelijk door verkeer, industrie en verwarming uitgestoten. Landbouw heeft hier een klein aandeel in.

Maar daar waar NH₃ voor een groot deel neerslaat bij de bron van de uitstoot, verplaatsen stikstofoxiden zich over grote afstand. Stikstofoxiden worden ook in verband gebracht met gezondheidsproblemen en de vorming van smog. NH₃ is licht basisch en draagt weinig bij tot verzuring van de grond, terwijl NOx sterk verzurend werkt.

In tegenstelling tot Nederland wordt in België NH₃ dan ook apart van NOx behandeld. De Belgische PAS-regeling voor de landbouw is op bedrijfsniveau. Voor elk bedrijf in de buurt van Natura 2000-gebied is een passende beoordeling gemaakt, wat in sommige gevallen leidt tot bedrijfsverplaatsingen.

Nederland praat alleen over stikstof. Het pleidooi om de veestapel te halveren om de "stikstofcrisis" op te lossen past hierin. De uitstoot van NH₃ zal dalen, maar er gebeurt niets met de hoeveelheid NOx in de lucht. Kenners weten dat de hoeveelheid NH₃ al sterk gedaald is in de voorgaande jaren (nu eerder stabiel), terwijl de uitstoot van NOx voortdurend toeneemt. Deskundigen hebben berekend dat zelfs wanneer alle veehouderij van de Nederlandse kaart geveegd zou worden, de neerslag van stikstof onvoldoende daalt om de vooropgestelde doelen te behalen.

Politieke onwil

Er lijkt geen wil te zijn om het stikstofprobleem of hoe je het ook wilt noemen op te lossen. De Commissie Remkes, aangesteld om dit probleem uit te klaren, is met aanbevelingen gekomen. Baanbrekend zijn ze niet en dat kon ook niet. Een aantal leden van deze commissie waren destijds ook betrokken bij de Natura 2000 besluitvorming en zijn zijdelings betrokken bij de natuurbeherende organisaties. Een redelijk deel van de ambtenaren op het ministerie van LNV, die geacht worden om Nederland uit deze crisis te helpen, waren destijds betrokken bij de aanduiding van de Natura 2000-gebieden en alle regelgeving nadien. Er wordt niet aan nestbevuiling gedaan.

Je zou kunnen verwachten dat een ezel zich geen twee keer aan dezelfde steen stoot, maar tegen alle logica in gaat de creatie van stikstofgevoelige natuur in de nabijheid van steden en landbouwbedrijven ondertussen continu verder.

De enige plaats waar er wel gebouwd wordt direct naast en in een Natura 2000-gebied is in Zandvoort, waar in 2020 een Formule 1 wedstrijd gehouden wordt. Over de stikstofuitstoot die met zo'n autorace gepaard gaat wordt met geen woord gerept...

Nederland gidsland?

De gemakkelijkste oplossing voor de Nederlandse bewindvoerders is doodleuk verklaren dat alleen zij het licht zien. Op deze manier proberen ze een fout en op hol geslagen beleid aan de eigen bevolking te verkopen. Een aantal Vlaamse en Duitse natuurbeschermers pikken dit verhaaltje maar al te graag op. Het past namelijk ook in hun bedrijfsmodel.

Nederland is allang niet meer het gidsland. Het doet nog wel eens alsof en het is aan ons, als buurland om ons niet te laten misleiden. Dit wil niet zeggen dat we het Nederlandse probleem zomaar moeten negeren. Er vallen wel degelijk waardevolle lessen te trekken.

 Als landbouwers zijn we het gewoon om ons continu aan te passen aan wijzigende omstandigheden waar we geen grip op hebben.

Het klimaat verandert, er worden steeds meer exotische diersoorten in onze contreien aangetroffen. Sommige zaken kun je aan menselijk toedoen wijden, maar het devies "times are changing", geldt ook voor de natuur.

Het wordt hoog tijd dat we de juridische basis voor instandhoudingsdoelstellingen en alle andere natuurdoelstellingen eens grondig evalueren op haalbaarheid, robuustheid en vooral realiteitszin. De Europese richtlijnen dateren immers uit tijden toen de klimaatverandering nog niet aan de orde was. De impact daarvan zorgt ervoor dat andere soorten dan pakweg 30 jaar geleden zich vestigen en waargenomen worden en instandhoudingsdoelstellingen steeds meer achterhaald geraken. We zijn in de feiten bezig met de creatie van een Bokrijk-natuur. Zolang iedereen zich blijft fixeren op wat er 30 jaar geleden was, geven we blijk van een vastgeroeste kijk op de wereld om ons heen, ook wat de natuur betreft. Op basis daarvan alles economisch op slot zetten blijft niet langer verdedigbaar.

Dat op slot zetten lijkt misschien een doemscenario, maar het is wel degelijk de moraal van het verhaal. Er lopen in Vlaanderen en Europa voldoende personen rond, met de juiste vrienden op het juiste beleidsniveau die dit scenario niet ongenegen zijn.

Bos

Het ringen van bomen

Auteur: Jan Goris, vzw Bosgroep Houtland

Bron: op basis van informatie van Natuur en Bos van de Vlaamse overheid

Met 'bomen ringen' bedoelt de bosbouwer dat hij bomen gaat doden zonder dat hij deze zal omzagen. Door het maken van een weldoordachte insnijding zal de boom staande sterven en blijft een rechtopstaande dode stam achter in het bos. Dit klinkt je misschien als gestoord gedrag in de oren. Toch is het ringen van bomen soms een interessante maatregel die bosbeheerders meer en meer toepassen. In dit artikel wordt uitgelegd waarom bomen 'geringd' worden en op welke manier dit kan gebeuren.

Waarom ringen we bomen?

Ringen als beheermaatregel is in de eerste plaats nuttig bij dunningen in jonge bossen. In de meeste jonge bossen staan de bomen heel dicht op elkaar waardoor ze erg concurreren. Als het gewenst is dat de mooiste exemplaren (de toekomstbomen) deze strijd overleven, dan moeten hun concurrenten op een bepaald ogenblik worden weggenomen. Bij vroege dunningen weegt de houtopbrengst niet op tegen de kost om de bomen af te zagen en uit het (dichte) bos te halen. Ringen zorgt bovendien voor een stabielere bos dan kappen. Deskundig geringde bomen sterven namelijk traag en worden geleidelijk overgroeid door de nabijge toekomstbomen. Er ontstaan dus geen gaten in het bos. Dit heeft minstens drie voordelen:

1. Omdat de hoeveelheid licht op de bodem beperkt blijft, wordt de explosieve toename van eventueel hinderende soorten als bramen, struiken of bomen vermeden.
2. Er komt minder waterlot op de stam van de toekomstbomen.
3. Windhozen kunnen minder huishouden in de ontstane gaten.

Een tweede reden om bomen te ringen, is in functie van de bestrijding van invasieve exotische soorten. Meestal gaat het dan om Amerikaanse vogelkers en eventueel Amerikaanse eik. Dit zijn soorten die krachtig opnieuw opschieten wanneer ze gekapt worden en dus op die manier moeilijk te bestrijden zijn. Door op de juiste manier te ringen (zie volgende alinea), kan dit agressief heruitschieten erg beperkt worden en gaat de boom zichzelf uitputten. Omdat er bij ringen minder licht op de bodem komt dan bij kappen, zal het aantal ongewenste zaailingen dat na de ingreep opschiet in de gaten ook beperkter zijn.

Ten slotte worden bomen soms geringd om het percentage staand dood hout in een bosgebied snel te verhogen. Staand dood hout is van groot belang voor de biodiversiteit van een bos. In de Vlaamse bossen is er meestal te weinig staand dood hout. Voor dit doel worden meestal dikke bomen geringd omdat deze nog lang in rechtopstaande fase bewaard kunnen blijven.

Om te weten wat er gebeurt in een boom bij het ringen, moeten we weten hoe sap stroomt door een stam. We gebruiken daarvoor een eenvoudig model van een boomstam (zie foto 'model stamdoorsnede'). Het bruin pakpapier is de schors. De rode rietjes stellen het 'floëem' voor waarlangs de neerwaartse sapstroom naar de wortels gebeurt van complexe voedingsstoffen (bv. suikers) die in de bladeren worden aange-

Geringde Amerikaanse vogelkers © Wim Buysse

Wat is het ringen van bomen nu precies?

Ringen houdt in dat er een ringvormige insnijding gemaakt wordt in de stam zodat de sapstroom tussen wortel en kroon wordt onderbroken. Om praktische redenen wordt de insnede meestal op borsthoogte of heuphoogte gemaakt. De boom sterft dan staande.

maakt op basis van water uit de wortels, CO₂ uit de lucht en zonlicht (= fotosynthese). Schors en floëem samen worden meestal de 'bast' genoemd. De groene rietjes zijn het dunne cambium of het groeiweefsel. Dit cambium maakt voortdurend nieuwe cellen, zowel naar binnen (xyleem) als naar buiten (floëem). De blauwe rietjes zijn het spinthout, xyleem, waardoor water en mineralen opwaarts naar de kroon worden

Ringen © Jan Goris

‘Goed ringen’ betekent dat alleen de neerwaartse sapstroom wordt geblokkeerd en niet de opwaartse sapstroom. Dit betekent dus dat de bast en het cambium worden verwijderd, dat zijn op dit model: het inpakpapier, de rode rietjes en de groene rietjes.

Model stamdoorsnede © Wim Buysse

vervoerd. De satéstokjes zijn het kernhout, verkend xyleem, dat geen transportfunctie meer vervult maar enkel voor steun dient en meestal iets donkerder gekleurd is.

De wortels ontvangen geen voedingsstoffen van de bladeren meer terwijl ze wel water en mineralen omhoog blijven pompen. De boom blijft leven, maar teert op zijn reserves, put zichzelf uit en sterft uiteindelijk af over een periode van 1 tot 5 jaar.

Amerikaanse vogelkers geringd met borstel © Jan Goris

Stel dat de snede te diep wordt gemaakt en dus de blauwe rietjes worden doorgesneden, dan stopt niet alleen de neerwaartse sapstroom maar ook de opwaartse sapstroom. De kroon droogt snel uit en de boom gaat in een overlevingsstrategie door onmiddellijk stam- en wortelscheuten aan te maken. Dit is natuurlijk niet gewenst als het om een invasieve, uitheemse soort gaat. Bovendien ontstaat een ‘gat’ in het bos en geniet men dus niet van het stabiliserend effect dat gepaard gaat met traag afsterven-de bomen bij het correct ringen.

Amerikaanse vogelkers geringd zonder borstel © Jan Goris

Hoe gebeurt het ringen praktisch?

Het grote voordeel van ringen is dat iedereen dit kan doen met eenvoudig handgereedschap en zonder de risico's van vellingen met een kettingzaag.

Ringen kan in elk seizoen, maar werkt het gemakkelijkst in de lente, omdat de bast dan gemakkelijk los komt.

Gebruik bij jonge bomen bij voorkeur een trekmes, een mes met twee handvaten dat gebruikt wordt door houtbewerkers om bv. stelen of stoelpoten in de juiste vorm te snijden. Hou het trekmes onder een hoek van 45°, schil stroken bast in neergerende bewegingen tot je volledig rond de stam bent gegaan. Ring bij sterke soorten als Amerikaanse vogelkers best een strook van ongeveer 30 cm hoog.

Ringen dient zeer nauwgezet te gebeuren. De bast laat soms zeer gemakkelijk los, maar het cambium blijft dan vaak achter waardoor er heel snel nieuw weefsel wordt gevormd. Vaak zie je al korte tijd na het ringen bruine plekkjes op de ringwonde. Dit zijn restantjes van het cambium dat aan het herstel begonnen is. Je moet dus ringen tot net voorbij de cellaag van het cambium, wat met het blote oog niet altijd zichtbaar is. Wel kan je alle stammen een uurtje na het ringen controleren en bruine plekkjes met een scherp trekmes verwijderen. Efficiënter is het om de ringwonde altijd onmiddellijk na het ringen met een staalborstel te schuren zodat het cambium zeker is verwijderd. Het cambium manifesteert zich als een natte, glanzende kleurloze laag. Door het schuren wordt deze mat en droger. Moet je veel stammetjes ringen, dan kan je de stammen snel en slordig ringen en nadien

de ringwonde schuren met een haakse slijper op accu met daarop een fijndradige komborstel gemonteerd. Vergeet ook niet alle zijtakjes onder de ring te verwijderen. Alle bomen reageren anders op het ringen. Controleer dus regelmatig de evolutie van de ring en verwijder de stamopslag onder de ring in de periode juli-augustus van de opvolgende jaren.

Zware bomen worden meestal geringd met een kettingzaag. Hierbij wordt ook het spinhout geheel of gedeeltelijk doorgesneden zodat de boom vrij snel afsterft. Maak minstens 2 insnijdingen op ca. 10 - 30 cm afstand uit elkaar en verwijder de bast en het cambium tussen de ringen bv. met een plamuurmes. Bij soorten die minder agressief overgroeien (bv. beuk) is dat niet altijd nodig. Jonge bomen ringen met een kettingzaag is weinig efficiënt. Omdat je te diep zaagt, gaan ze snel afsterven en afbreken op de ring.

Staalborstels, haakse slijpers op accu en komborstels kan je in elke doe-het-zelfwinkel vinden. Rechte en gebogen trekmesen vind je in gespecialiseerde zaken voor houtbewerkers of via bosbouwwebsites. Deze laatste bieden trekmesen aan met een schuurborstel op geïntegreerd. Vraag eventueel advies bij jouw Bosgroep. Denk

ook aan slijpmateriaal. Een trekmes met een recht blad is eenvoudiger te slijpen. De bast laat zich in het groeiseizoen ook met andere werktuigen verwijderen, bv. machete, spade, zakmes, achterkant van een snoeizaag, plamuurmes, metalen meetlat... Vergeet alleen niet het cambium weg te schrapen.

Indien je gaat ringen ter bestrijding van een invasieve exoot zoals Amerikaanse vogelkers, bedenk dan vooraf wat er na de Amerikaanse vogelkers moet of kan komen. Plant eventueel **andere boom- of struiksoorten** aan of ring alleen **pleksgewijs** waar er genoeg andere soorten aanwezig zijn. Hou de rest dicht en donker want anders dreigt het probleem alleen te vergroten door je goedbedoelde actie.

Opgelet, wanneer je veel halfzware bomen ringt, is dit een intensief werk en kunnen gevaarlijke situaties ontstaan bij eventuele kapwerken in de jaren nadien. Bomen dikker dan een groot bierviltje (10 - 12 cm diameter) kan je beter vellen tenzij het aandeel staand dood hout moet verhoogd worden. Kies dan voor bomen ver genoeg van paden en speelzones.

CAZIMIR ADVOCATEN

CAZIMIR is ons eigenzinnig en geïntegreerd team van gespecialiseerde advocaten dat families en ondernemers helpt met al hun juridische vragen en zorgen over hun vermogen.

info@cazimir.be - www.cazimir.be

COUNTRY ESTATES

© Pixabay - Valiphotos

Hulp nodig bij het schatten of voor de aan- of verkoop van landbouwgrond, bos, natuur, prestige-eigendom of woning met karakter?
Wij staan voor u klaar!

+32 2 640 00 61 - info@country-estates.be
 Regentlaan 40 - 1000 Brussel
www.country-estates.be

Lionel le Hardy de Beaulieu
 BIV 102 811

Charles Lambrechts
 BIV 511 473

Natuur

Aankomende soortenbeschermingsprogramma's

Auteur: Valérie Vandenabeele

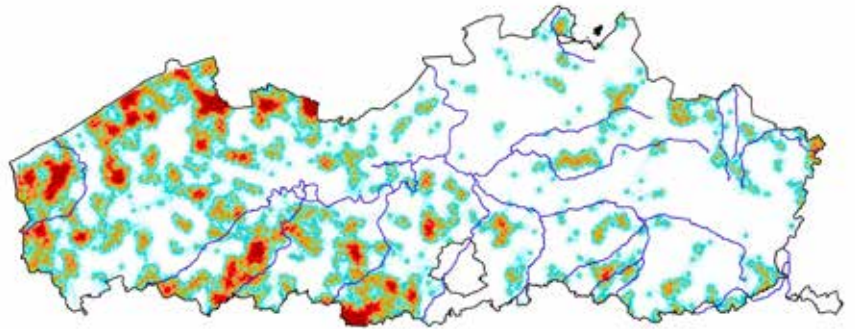
Het is al even geleden, maar de soortenbeschermingsprogramma's (SBP's) blijven zich doorzetten aan een tempo van vier nieuwe per jaar. Daarom hierbij nog eens een update van de momenteel in opmaak zijnde SBP's. Het SBP voor bever is intussen afgelopen; het was vijf jaar operatief. Omdat de doelen (in dit geval naar schadebeheersing) bijgestuurd moeten worden, wordt een tweede, vervolg-, SBP opgemaakt.

Bever 2

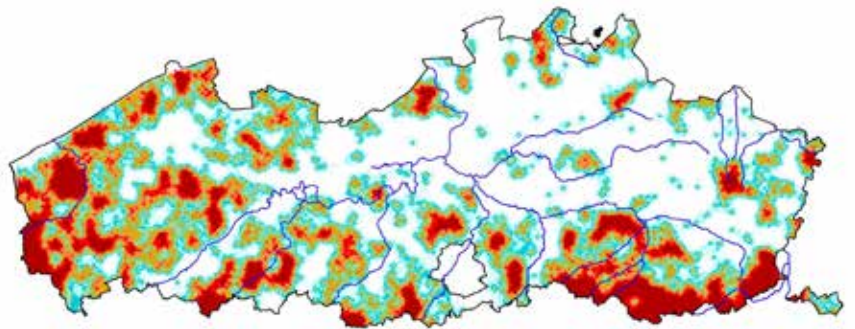
Bever is hierin meteen een uitzonderlijk geval. Hoewel de soort nog niet overal waar vooropgesteld werd voorkomt, bv. in het sigmagebied, bleek de populatie waar de bever zich settelde snel te groeien met aanzienlijke schade voor landbouw, bosbouw en privé domeinen tot gevolg. De doelstelling qua populatie-aantallen werd wel gehaald. Er werd daarom overwogen om voor de soort een soortenbeheerregeling op te maken. Echter na enige juridische aftoetsing bleek dit niet mogelijk, maar binnen het 2de SBP kon er wel een luik rond schade ingebouwd worden. Het vervolg-SBP is dan ook op dit elan in opmaak. De druk verhoogt en er moeten grenzen gesteld worden, een goed systeem voor schadevergoeding opgemaakt worden en gekeken worden waar de soort wel en niet gewenst is. Er wordt gekeken of er meer rode gebieden afgebakend moeten worden, waar men een algemene afwijking kan krijgen via verkorte procedure, voor maatregelen tegen beverschade.

Akkervogels

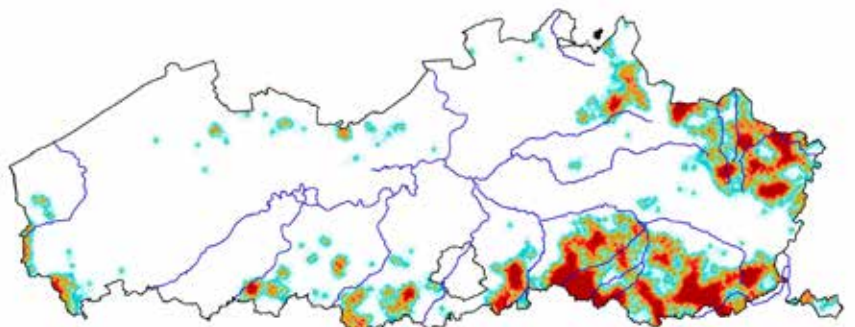
Een van de meest belangrijke SBP's voor de landeigenaars, landbouwers en wildbeheerders bleek het in opmaak zijnde SBP rond akkervogels. Vier soorten werden als kapstoksoort tot doel gesteld: geelgors, grauwe gors, patrijs en veldleeuwerik. Het overleg liep niet van een leien dakje. De soorten komen bijna uitsluitend voor bij private eigenaars, op hoogproductieve (landbouw) gronden, waarvoor slechts een beperkt instrumentarium bestaat. Er worden een hele reeks maatregelenpakketten voorgesteld, die voornamelijk gericht zijn op integratie in

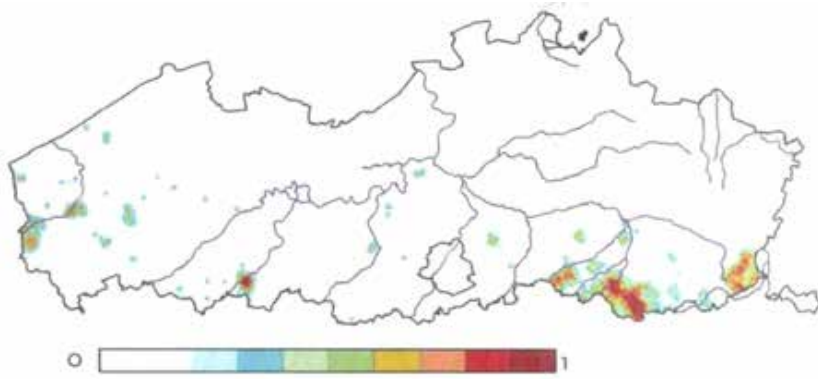
Figuur 1a: Verspreidingsgebied patrijs periode 2000-2002 (Devos, 2004).

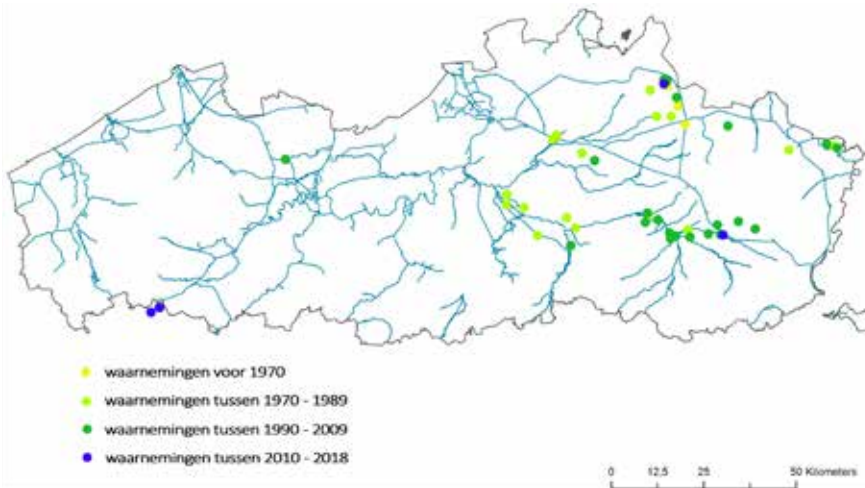
Figuur 1b: Verspreidingsgebied veldleeuwerik periode 2000-2002 (Devos, 2004).

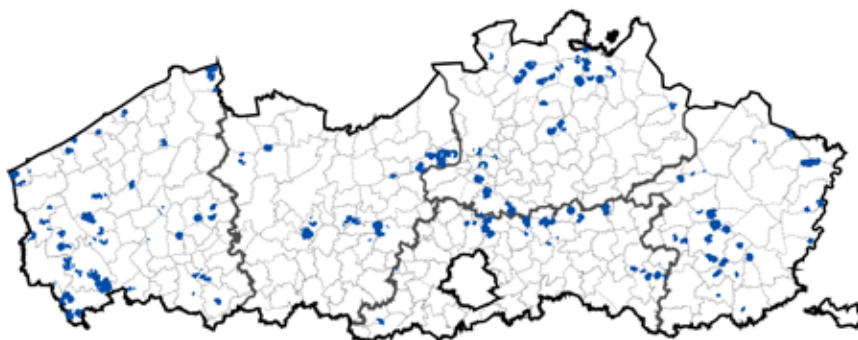
Figuur 1c: Verspreidingsgebied geelgors periode 2000-2002 (Rutten, 2004).

Figuur 1d: Verspreidingsgebied grauwe gors periode 2000-2002 (Rutten, 2004).

Figuur 2: Overzicht recente en historische verspreiding grote modderkruiper (Brys et al. 2019).

Figuur 3: Actueel relevant potentieel leefgebied van de kamsalamander (Maes et al. 2017).

toekomstige beheerovereenkomsten. Daarnaast spelen ook fauna-akkers die vaak door jagers aangelegd worden een belangrijke rol.

Het SBP focust voor de implementatie op kerngebieden om de soorten weer naar een goede staat te brengen zodat de populaties verder kunnen uitbreiden naar de naburige gebieden. Studies geven richtcijfers voor populaties in dergelijke kerngebieden van 1-4 broedparen voor patrijs, 3,3-10 voor veldleeuwrik en grauwe gors en 5 tot 12,5 voor geelgors. Vooral beheerovereenkomsten worden daarvoor als instrument naar voren gebracht. De voorgestelde maatregelen bevatten granen, voedselgewassen, gras-klavermengsels onder graan, gemengde grasstroken, beheer van wegbermen,

duo- en trioranden, bloemrijke graslanden, faunaranden, behoud van stoppels, braak, Japanse haver, hagen en houtkanten, nest- en kuikenbescherming, predatorcontrole en bijvoederen in winter. Er werden ook enkele voorstellen gedaan voor een adaptief inpas- sen van teelten in het landbouwbedrijf.

Grote modderkruiper

Deze solitaire, nacht-actieve vis die tot 30 cm groot kan worden, leeft in stilstaande tot traagstromende wateren, waar hij zich voedt met allerlei ongewervelden (wormen, vlooiën, larven...). Het SBP focust op het veiligstellen, versterken, verbinden en zo ook uitbreiden van de bestaande relictpopulaties. Daarvoor moet vooral gefocust worden op de

natuurlijke afvoerdynamiek en ruimte voor hermeandering en overstromen in de vallei. Belangrijk daarbij is ook een goede water- en waterbodemkwaliteit (o.a. via kruid- en slibruiming). Omdat de soort zo schaars is, wordt ook voor de uitbreiding van grote modderkruiper een kweekprogramma overwogen, waarbij jonge exemplaren uitgezet worden op geschikte (nieuwe) locaties. Daarvoor zal eerst bijkomend onderzoek naar de aanwezigheid en DNA nodig zijn. De meeste relictpopulaties bevinden zich in de buurt van onbevaarbare waterlopen van 1e categorie (Demer, Abeek, Lossing, Kleine Leigracht), 2e categorie (Wamp, Zusterkloosterbeek) of een watering (Retiese Watering). Het beheer ligt dus voornamelijk bij de Vlaamse Milieumaatschappij (VMM) en de provincies.

Kamsalamander

Deze grootste inheemse salamander is een geduchte predator. Hij eet alle macrofauna die in zijn bek past, daaronder ook eieren en larven van vroedmeesterpad, rugstreeppad, poelkikker... Ze vertonen zelfs kanibalisme. Let daarom bij de inrichting van hun voortplantingspoel dat die niet overlapt met die van andere zeldzame soorten.

Reeds in februari-maart zoeken adults voortplantingswateren op. Zowel grote (voorkeur > 150 m² en > 50 cm diep) als kleine poelen of vijvers met veel waterplanten zijn geschikt. Droogvallende poelen zorgen ervoor dat vissen de eieren niet prederen, maar het droogvallen mag niet voor het eind van de zomer (augustus-september). Verder worden de larven ook gepredeerd door libellenlarven, waterkevers en andere grote waterfauna.

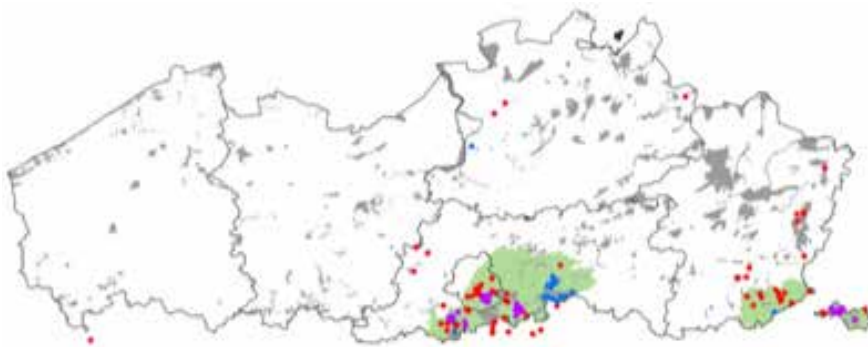
De najaarstrek terug naar hun landhabitat gebeurt van half juli tot oktober. Op het land verbergen ze zich onder stenen en hout, in hopen en gaten. Overdag zie je ze niet, want ze zijn vooral in de schemering actief. Ze zijn sedentair en vaak gebonden aan kleinschalig landschap met bosranden of halfopen bossen met struwelen en houtwallen. Ze zijn weinig mobiel (max. 250 m). Daarom zijn corridors voor de soort ook erg belangrijk.

Een populatie kamsalamander bestaat best uit minstens 20-50 adulte dieren met onderlinge afstand van minder dan 1-2 km. Een groot deel van de populaties ligt buiten SBZ-gebieden, ook daar zijn verbindingen van belang die voornamelijk gestoeld zijn op verduurzaming van de populaties.

Vliegend hert

Deze zwarte kever, waarvan de mannetjes opvallen door hun roodbruine sterk uitgegroeide kaken, leeft in oude bossen. De kever is actief in de zomermaanden en voedt zich met sap van zieke bomen en vruchten. De engerlingen (keverlarven) komen voor aan het contactoppervlak van hout en bodem en maken er grote holtes in het hout met donkere losse molm. De soort is matig mobiel en vooral mannetjes verplaatsen zich tot 1, uitzonderlijk 5, km ver. Stapstenen liggen dus best op korte afstand. De soort heeft als voordeel dat de habitatvereisten slechts kleine oppervlakkige ingrepen omvatten, weinig tot geen opvolgingsbeheer vereisen en zo makkelijk in klassiek beheer inpassen. Vooral het behoud van de resterende populaties is belangrijk in het SBP. Belangrijk om weten is ook dat de populaties uit de S-IHD en G-IHD achterhaald zijn. Figuur 3 geeft een correcter overzicht van de actuele staat.

De soort leeft op dood hout van allerhande loofhout zoals eik, beuk, linde, haagbeuk, tamme kastanje en fruitbomen, maar ook klimop, hulst, wilg, populier, fijnspar, Robinia (die uitermate geschikte eigenschappen heeft) en allerlei uitheemse struiken. Zelfs dood hout dat nog maar één jaar rot is, kan al geschikt zijn. Ze houden wel van warmte, dus hebben ze nood aan dood hout aan de zonzijde van open plekken, zuidranden van bossen of zuidgerichte hellingen op snel opwarmende (zandige) bodems met goed gedraineerde grond. Ze hebben nood aan halfopen bossen, waarbij de kronen maximaal 50% van het grondvlak bedekken en verkiezen hakhout, houtkanten en doornstruwelen met veel ondergronds dood hout op de meer intense warmte van zuidhellingen (holle wegen). Dergelijk microhabitat is zeker ook interessant voor andere fauna.

Figuur 4: Vliegend hert - Geografisch bereik SBP (groen) met actuele populaties (paars), mogelijke uitbreidingen of onzekere populaties (blauw) en uitgestorven populaties (rood).

Een specifieke beheersmaatregel is het aanleggen van zogenaamde broedhoopen. Een broedhoop wordt gecreëerd door eerst een put van 0,5 m diep en 2 m diameter te graven. Centraal verankert men een boomstam die 1-2 m boven het maaiveld uitsteekt. Gebruik traag verterend loofhout zoals eik, beuk en fruitbomen. De rest van de put wordt opgevuld met een 10-tal dikke stammen van 30-40 cm lang en een 100-tal dunnere stammen van 75-150 cm lang. Met metalen draden kan de constructie aangespannen worden om de stammen beter op hun plaats te houden. Tot slot wordt de broedhoop opgevuld met schors, houtsnippers, zagemeel en grond om de gaten op te vullen tegen uitdroging. Het enige onderhoud dat nadien nodig is, is te controleren of er extra grond moet opgegooid worden tegen uitdroging van het hout en eventueel verwijderen van woekerende netels of bramen. Na een tiental jaar maakt men dan in de buurt best een nieuwe broedhoop voor de populatie vliegende herten. Binnen het SBP wordt ook voorzien in het zoeken naar een geschikt subsidie-instrument voor de aanleg van deze kleinschalige maatregel.

Figuur 4: Schematische voorstelling van de aanleg van een broedhoop.

Weidevogels

Dit SBP heeft als kapstoksoorten de grutto, wulp, Kievit, paapje, slobeend en zomertaling. De grutto broedt in eerder grote gebieden met natte heiden, hoogvenen, moeras, vochtige graslanden en weiden met weinig opgaande elementen. Ze graven een ondiep kuilvormig nest dat met grassprietten gevoerd en afgewerkt wordt in een overdekkende koepel. In kortere vegetatie buigen ze grassprietten over een pol in het gras. Hun dieet bestaat uit allerlei ongewervelden die ze met hun snavel uit de grond halen; kuikens voeden zich voornamelijk met vliegende insecten.

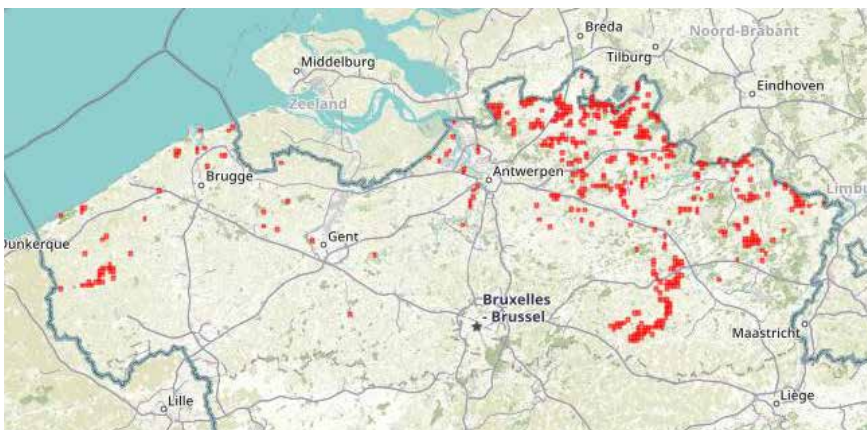
De wulp heeft zich goed aangepast aan ons cultuurlandschap en broedt buiten heidevelden, veen, hoogveen, duinvalleien, kustmoerassen, open moerassen, steppes en ook in wei- en hooiland. Lage struiken en hoog gras worden getolereerd, bossen niet. Nestpredatie zou de belangrijkste factor zijn op de productiviteit van de soort. Van de ongewervelden leveren regenwormen de belangrijkste bijdrage tot hun voedsel; de kuikens eten net als bij de meeste vogels gevleugelde insecten.

De Kievit maakt als nest een ondiep kuiltje in open gebieden zoals steppe, heide, hoogveen en schorren met korte of zonder vegetatie. In ons cultuurlandschap paste de vogel zich ook aan om in vochtige wei- of hooilanden en akkers (voor zomergewassen die lokaal ook nat en modderig zijn in het vroege voorjaar) te broeden. Dit leidde aanvankelijk voor een populatiestoename, maar nam door intensivering weer af. Hun dieet van op grond levende insecten en ongewervelden vullen ze aan met een kleine hoeveelheid zaden en plantaardig materiaal. Ook de kuikens richten zich op invertebraten die ze op de bodem of in koeienvlaaien vinden.

Het paapje, een zangvogel, bouwt een goed verstopt nest in dichte bodemdekkende vegetatie. Ze broeden voornamelijk in vochtige tot natte heide- en hoogveengebieden en extensief beheerde, rivierbegeleidende graslanden. Maar ook akkerranden, braakland, ruderaal terreinen en zelfs jonge bosaanplantingen worden gebruikt. Ze houden van structuren en kruidrijke terreinen en hebben ook nood aan opgaande elementen als zang- of uitkijkpost (stuiken, grote schermbloemigen, weidepaaltjes...). Ook paapjes voeden zich met ongewervelden, aangevuld met zaden en bessen; de jongen uitsluitend met ongewervelden.

Figuur 5a: Verspreiding grutto in Vlaanderen in de periode 2015-2018 (waarnemingen.be)

Figuur 5b: Verspreiding wulp in Vlaanderen in de periode 2015-2018 (waarnemingen.be)

Slobeenden zijn omnivoren en voeden zich zowel met dierlijk als plantaardig materiaal die ze in het water vinden: plankton, insecten, larven, kreeftachtigen, slakken, zaden en knoppen van waterplanten... Kuikens voeden zich uitsluitend met klein dierlijk voedsel zoals watervlooien. Ze zijn gebonden aan vochtige graslanden met sloten en ondiepe zoetwaterplassen met

rijke oeverbegroeiing. Het nest bouwen ze in beschutte vegetatie nabij water, niet in de slootkanten. Bij onvoldoende voedsel komt het vrouwtje zelfs niet tot broeden!

Zomertalingen maken ook een nest in een graspol, waarvoor het gras dus lang genoeg moet zijn. De nesten worden gemaakt in de vegetatie nabij water (niet slootkant)

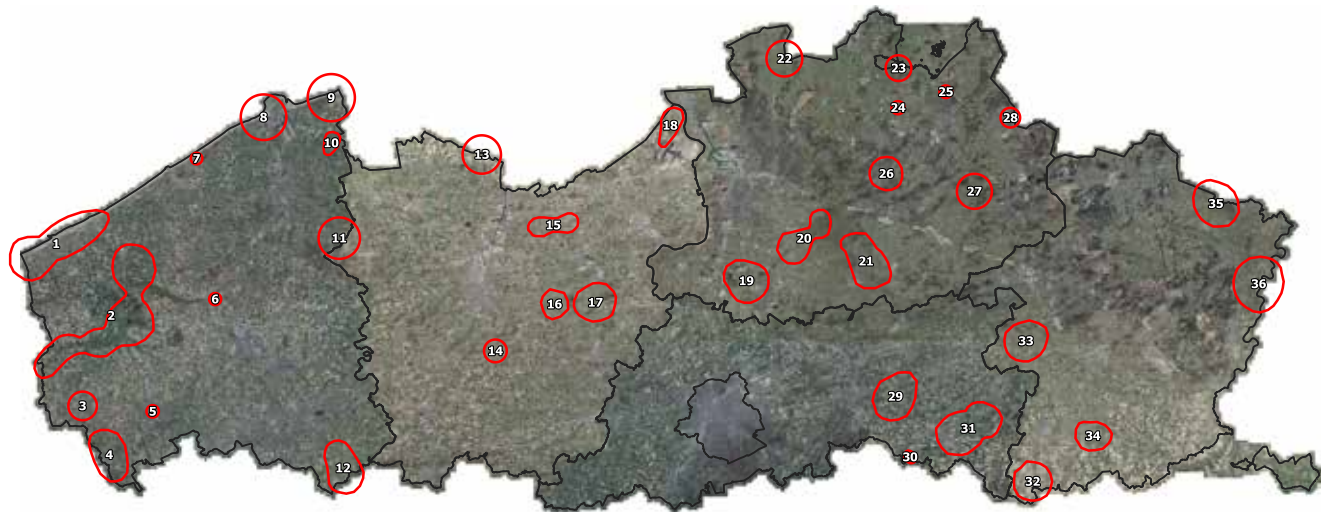
en blijken ook sterk predatiegevoelig. Ze hebben voorkeur voor open landschappen in en rond ondiepe stilstaande wateren met een goed ontwikkelde oevervegetatie, maar ook vochtige graslanden in de polders en beek- en rivier valleien. Ze foerageren net onder de waterspiegel en volgen hetzelfde dieet als de slobeend.

Het beheer voor de weidevogels richt zich op habitat herstel en beheer, vooral ook van het waterpeil en voor het voedselaanbod. Voor het nestsucces zijn uitgestelde maai-data, nestbescherming en predatorcontrole ook erg belangrijk en dus ook een aandachtspunt bij de inrichting (ruige hoekjes en uitkijkposten voor predatoren best verwijderen). Deze soorten van open landschappen zijn ook verstoringgevoelig, waar men rekening kan mee houden. Voor wulp en grutto stelt het SBP ook populatiedoelen voor die zich verdelen over de gebieden aan de kust, de Schelde- en Leievallei, de Kempen, Limburg en een stukje Vlaams-Brabant.

Zomertortel

De zomertortel is, zoals de naam al doet vermoeden, een zomergast die vanaf midden april hier komt broeden. Het aantal Vlaamse broedparen wordt op 150-200 geschat. Het SBP heeft conform het Europees actieplan voor de soort tot doel om de broedpopulatie terug in een gunstige staat te brengen. Kwantificatie is niet eenvoudig, maar omdat zomertortels steeds terugkomen naar dezelfde plaats, is herstel vanuit kerngebieden waar ze nu voorkomen het meest efficiënt. Voor een geschikte populatiedichtheid, richt men zich op 20 broedparen per kerngebied.

Het broedgebied varieert van bossen en bosranden (vooral jonge lichtrijke aanplanten of opslag met ondergroei, gaande van dennenbos, loofbos, populierenbos, wilgenbos tot broekbossen) tot landbouwgebieden met hagen (meidoorn, hazelaar, sleedoorn en vlier) en liefst veel structuur (bramen, klimplanten enz.). De soort is erg verstoringgevoelig en laat zijn nest in de steek bij verstoring, wat een probleem is in urbane context. In duingebieden zijn het vooral doornstruwelen en natuurlijke loofbossen die dienst doen als leefgebied. Zomertortels voeden zich het liefst in open gebieden (kortbij het nestgebied) en met zaden en vrucht. Voor een succesvol broedsel is de aanwezigheid van rijke zaadvormende vegetatie belangrijk (halfnatuurlijke graslanden, extensief begraasde weides, braakliggend

Figuur 6: Verspreiding zomertortel 2015-2018. © Landmax.

akkerland en steengroeven). Vooral zaden van koolsoorten, koolzaad, ganzevoet, duivekervel, zonnebloem, rupsklaver, granen en naalbaar (kleverige grassoort) hebben zijn voorkeur. Bessen, paddenstoelen en kleine ongewervelden worden slechts beperkt gegeten. Maatregelen om voornamelijk in mei-juni voedsel te voorzien, zijn belangrijk.

In Vlaanderen wordt zomertortel niet bejaagd en is onder de jachtwetgeving ook niet opgenomen als wildsoort, maar hij wordt wel bejaagd in tien andere lidstaten van de EU (Frankrijk, Spanje, Portugal, Italië, Oostenrijk, Malta, Griekenland, Cyprus, Roemenië en Bulgarije). Onder de vogelrichtlijn is jacht toegelaten zolang de jacht de instandhoudingsmaatregelen niet in het

gedrang brengt, voldoet aan de principes van wijs gebruik en ecologische evenwicht van de soort, en buiten de migratie- en broedperiode plaatsvindt.

De soort kan waargenomen worden aan de hand van de zang (zangposten), die echter niet ver draagt, maar best waargenomen kan worden de eerste uren na zonsopkomst en bij avondschemering.

Voorgestelde maatregelen in het rapport omvatten ook het minder diep snoeien en scheren van hagen zodat ze tot 4 m breed uitschieten. Brede lage hagen zijn beter voor de meeste vogels dan hoge smalle hagen en dode takken geven meer structuur. Ook hier en daar een hoogstamboom in de haag

kan gebruikt worden als zangpost, waar ook geelgors en koekoek van profiteert, zelfs als deze dood is of dode takken heeft. In Engeland zijn er ook acties naar bijvoederen vanaf begin mei, waarbij wekelijks een mengsel met gebroken maïs, tarwe, hennepzaad, gierst, haver en zonnebloempitten op een kaal tot weinig begroeid stuk grond (bv. akker) uitgestrooid wordt en dit tot eind juni. Per seizoen is op elke bijvoerplek circa 70 kg zaadmengsel nodig. Deze maatregel komt ook de voorvermelde 'akkervogels' ten goede.

LANDELIJK WONEN

VERKOOP AGRARISCH VASTGOED

> De gespecialiseerde makelaar mbt hoeses en gronden in buitengebied.

> Deskundige begeleiding bij verkoop van uw hoeve of aankoop van uw droomlocatie.

Op zoek of te koop, contacteer ons: DANNY DE PAUW 0475 55 58 34
JO MULLIE 0477 52 57 82

A | G | R | O

V A S T G O E D bvba

www.agrovastgoed.be

Gemiddelde prijzenlijst van hout op stam opgesteld door de Nationale Federatie van Bosbouwexperten vzw

NATIONALE FEDERATIE VAN BOSBOUWEXPERTEN V.Z.W. Avenue Gouverneur Bovesse, 112/18 - 5100 Jambes Tél. : 081/31.31.58

GEMIDDELDE PRIJSTENDENZEN VAN DE HOUTMARKT (Prijs per m³)

Lente 2020

LOOFBOOMSOORTEN (prijs per m ³)							
Stamotr. 1,5m.	100-119	120-149	150-179	180-199	200-219	220-249	250 et +
Kwaliteitseik	40 € / 60 € →	70 € / 120 € →	120 € / 150 € →	150 € / 190 € →	200 € / 250 € →	200 € / 250 € →	200 € / 250 € →
Eik industriehout	25 € / 45 € →	50 € / 80 € →	80 € / 120 € →	100 € / 140 € →	110 € / 150 € →	110 € / 150 € →	110 € / 150 € →
Amerikaanse Eik	25 € / 40 € →	50 € / 80 € →	80 € / 120 € →	100 € / 140 € →	110 € / 150 € →	110 € / 150 € →	110 € / 150 € →
Beuk (wit) (goede kwaliteit) *	25 € / 30 € →	40 € / 50 € →	40 € / 60 € →	60 € / 80 € →	70 € / 90 € →	70 € / 90 € →	70 € / 90 € →
Beuk (rood en industrieel)	25 € / 30 € →	25 € / 30 € →	30 € / 35 € →	40 € / 50 € →	40 € / 50 € →	40 € / 50 € →	40 € / 50 € →
Es (wit)	25 € / 30 € →	50 € / 70 € →	70 € / 90 € →	80 € / 100 € →	80 € / 110 € →	80 € / 110 € →	80 € / 110 € →
Es (bruin)	25 € / 30 € →	30 € / 35 € →	40 € / 55 € →	45 € / 55 € →	45 € / 55 € →	45 € / 55 € →	45 € / 55 € →
Opgesleunde Populier	15 € / 20 € →	25 € / 30 € →	30 € / 40 € →	30 € / 40 € →	30 € / 40 € →	30 € / 40 € →	30 € / 40 € →
Niet opgesleunde Populier	15 € / 20 € →	20 € / 30 € →	25 € / 30 € →	25 € / 30 € →	25 € / 30 € →	25 € / 30 € →	25 € / 30 € →
Esdoorn	25 € / 30 € →	25 € / 30 € →	40 € / 60 € →	60 € / 80 € →	60 € / 80 € →	60 € / 80 € →	60 € / 80 € →
Kerselaar	25 € / 30 € →	25 € / 30 € →	30 € / 40 € →	30 € / 40 € →	30 € / 40 € →	30 € / 40 € →	30 € / 40 € →

Brandhout : 6 tot 13 €/uiterlijke m³ (Waalse Gewest) 7 à 20 €/uiterlijke m³ (Vlaamse Gewest) →
 dunningshout : 15 tot 25 €/m³ →
 Vezelhout (loofboomsoorten) : 5 tot 8 €/ton →

FLIJNSPAR								
Stamotr. 1,5m.	20-39	40-59	60-69	70-89	90-119	120-149	150-179	180 et +
Gezonde fijnspar	dunning		voor kaalkappen : + 10 %		Kaalkappen			
	0 € / 3 € →	10 € / 15 € →	15 € / 25 € →	20 € / 30 € →	25 € / 35 € →	30 € / 45 € →	30 € / 45 € →	30 € / 45 € →
Fijnspar aangetast door letterzetter								-10 à 10 €/m ³

ANDERE NAALDBOOMSOORTEN								
Stamotr. 1,5m.	20-39	40-59	60-69	70-89	90-119	120-149	150-179	180 et +
Lorken	dunning		voor kaalkappen: + 10%		Kaalkappen			
	0 € / 3 € →	7 € / 12 € →	15 € / 30 € →	30 € / 35 € →	35 € / 45 € →	45 € / 55 € →	45 € / 55 € →	45 € / 55 € →
Sylvesterden	0 € / 3 € →	7 € / 12 € →	12 € / 20 € →	20 € / 25 € →	20 € / 25 € →	20 € / 25 € →	20 € / 25 € →	20 € / 25 € →
Corsikaanse den	0 € / 3 € →	7 € / 12 € →	12 € / 20 € →	20 € / 25 € →	20 € / 25 € →	20 € / 25 € →	20 € / 25 € →	20 € / 25 € →
Douglas	0 € / 3 € →	7 € / 12 € →	20 € / 30 € →	35 € / 45 € →	50 € / 70 € →	60 € / 75 € →	60 € / 75 € →	60 € / 75 € →

Lente 2020

De pijlen naast iedere prijscategorie wijzen op de tendensen.

De vermelde prijzen zijn gangbaar:

1. Voor normale uitbatingomstandigheden (vlak of slechts licht hellend terrein, gemakkelijk toegankelijk, geen bijzondere kap- en uitbatingbeperkingen of-moeilijkheden);
2. Voor normale marktvoorwaarden (uitstel van betaling, verkoopkosten, waarborgsom, uitstel en voldoende termijn voor uitbating);
3. Voor loten die een voldoende houtvolume uitmaken.

Naaldboomsoorten

- De weergegeven prijzen zijn gebaseerd op een verkoopbaar commercieel volume met schors, en voor hout gekapt uit dunning.
- Het hout moet van goede kwaliteit zijn, met goede rechtheid, met weinig takkigheid en met een normaal stamverloop, zonder rottingen of kogelinslagen.
- Voor fijnspar, zijn de opgenomen prijzen als volgt:
 - dunningsprijzen voor de afmetingen 20-39,40-59,60-69,70-89, voor de afmetingen 60-69,70-89, 10% meerwaarde ingeval kaalkap;
 - prijzen voor kaalkap voor de afmetingen 90-119, 120-149, 150-179, 180/+

- Voor het overig naaldhout zijn de opgenomen prijzen als volgt:
 - dunningsprijzen voor de afmetingen 20-39,40-59,60-69,70-89, 90-119, 120-159, voor de afmetingen 60-69,70-89, 90-119, 120-159, 10 % meerwaarde ingeval kaalkap;
 - prijzen voor kaalkap voor de afmetingen 150-179, 180/+
- Grotere loten (meer dan 1000 m³) halen doorgaans hogere prijzen dan loten met een kleiner volume.
- Voor windvallig hout is een correctie van toepassing in functie van uiteenlopende factoren.

Loofboomsoorten

- De prijzen gelden voor de volledige stammen (afrolhout en zaaghout).
- De schommeling in de vermelde prijsintervallen voor een bepaald lot is in functie van het percentage aan kwaliteitshout dat daarin aangetroffen wordt (hierbij speelt bv. kleur, geschiktheid voor schillen of afrollen...). Voor bijzondere houtsoorten (zeer goede eik, kerselaar, notelaar...), kunnen de verkoopswaarden slechts worden bepaald na afzonderlijk nazicht en prijsbepaling van elk onderste stamgedeelte.

Brandhout

- De hogere prijsklasse betreft particuliere loten.
- Belangrijk: er zijn grote verschillen te noteren in functie van de geografische ligging en de specifieke situatie (nabijheid van woongebieden, toegankelijkheid, reliëf, aanwezigheid van storende vegetatie, verspreiding over het bestand) en van het aangeboden houttype (kruinhout, hakhout, dunningshout, zacht hout/hardhout-verdeling).

Vezelhout

De vezelhoutprijs wordt uitgedrukt rekening houdend met de gangbare marktendensen.

WILLY GROUP NAESSENS

Industriële complexen
KMO-gebouwen
Logistieke ruimtes
Winkelcomplexen
Kantoren
Zwembaden

KENTUCKY

www.willynaessens.be

Landelijk Vlaanderen Thuis op het platteland

© pixabay - GAIMARD

Ondersteun ons beroep tegen het gemeentewegendecreet.

In september 2019 keurde de Vlaamse regering een nieuw decreet goed dat o.a. de wet op de buurtwegen vervangt. Het decreet werd opgesteld en goedgekeurd zonder betrokkenheid van de eigenaars en beheerders van de terreinen, die er de lasten van dragen. Evenmin werd een advies van de Raad van State gevraagd.

Het bestreden decreet bevat zeer grote risico's voor het eigendomsrecht. Het creëert immers de mogelijkheid voor gemeentes om overal wegen voor niet gemotoriseerd verkeer aan te leggen of af te schaffen (ook waar die er nooit zijn geweest), te onteigenen zelfs, zonder daarbij enige compenserende vergoeding te voorzien! Dit kan de gemeente volledig doen naar eigen goeddunken en het kan op eenvoudige vraag van eender wie. Het decreet voorziet daarvoor slechts een eenzijdige belangenafweging (criteria) ten voordele van de gebruiker van de weg, zijnde de recreant of passant! Daar bovenop is er geen enkele administratieve beroepsmogelijkheid tegen een beslissing van de gemeentes en staat de gemeentelijke beslissing zelfs boven rechterlijke uitspraken! De gemeente wordt dus rechter en partij! Het decreet houdt geen rekening met de grondwettelijke bescherming van het eigendomsrecht, een basisrecht van elke eigenaar!

Landelijk Vlaanderen stapte daarom naar het Grondwettelijk Hof om het decreet te vernietigen. Deze procedure is duur en kan de vereniging niet alleen dragen. Om uw belang als private beheerders van het platteland te vrijwaren, is elke financiële steun heel erg welkom. Zo u wenst, kunt u bij uw storting uw e-mailadres nalaten en krijgt u alle updates inzake het dossier.

Elke gift is welkom op BE37 3350 4426 9028, met vermelding "Procedure gemeentewegen".

Landelijk Vlaanderen zorgt voor een betere omkadering van de private eigenaar en beheerder. We streven daarbij naar een multifunctionele aanpak met een leefbare economische return.

Meer informatie over Landelijk Vlaanderen met de procedure: www.landelijk.vlaanderen.

Franse boeren in debat over landbouw

Franse boeren hebben het tegenwoordig moeilijk om nieuwe werkkrachten te vinden. De sector is niet aantrekkelijk door seizoensgebondenheid en harde werk. Daarenboven krijgt de sector ook een lawine aan negatieve berichtgeving te verwerken. Ze willen ook een einde maken aan agribashing: schade en diefstallen op landbouwbedrijven. Eind januari heeft het Frans parlement nog een wet gestemd voor behoud van plattelandsgeluiden en -geuren als erfgoed, in de nasleep van een aantal incidenten zoals o.m. de haan Maurice. Het debat beperkt zich niet tot Frankrijk. Het milieu-departement van de Europese Commissie bepleit een visie op biodiversiteit en klimaatbescherming die ver afstaat van wat het landbouwdepartement momenteel verdedigt.

Bron: VILT, RTBF

Actie voeren voor iets dat niet meer van deze tijd is . . .

Op 24 januari verscheen in De Standaard dat de stad Aarschot (van burgemeester Gwendolyn Rutten) € 1,6 miljoen geeft aan activist Marc Van Damme om verdere claims en boetes te vermijden. Deze activist heeft er zijn levenswerk van gemaakt om gemeentebesturen die buurt- of voetwegen op hun gebied slecht onderhouden voor de rechter te dagen. Het nieuwe decreet op de gemeentewegen (n.v.d.r.: dat alle macht bij de gemeente legt) kan daar alle richtingen mee uit. Professor Frankie Schram van het Instituut voor de Overheid (KU Leuven) reageert als volgt: "Dat biedt de gemeentebesturen meer mogelijkheden om dergelijke voetwegen gewoon op te heffen." "Die trage wegen waren vroeger de snelste weg tussen boerderijen en dorpskernen, maar ze zijn niet meer van deze tijd. Op bepaalde plaatsen kunnen ze nog nuttig zijn, op andere plaatsen moet men ze definitief afschaffen. Dergelijke protesten en zware claims zijn dan niet meer mogelijk."

Bron: De Standaard

Is jouw grond gezond ?

Vanaf 2021 moeten eigenaars van grond die mogelijk vervuild is, deze verplicht laten onderzoeken. Tot nu toe was zo'n bodemattest vooral verplicht bij verkoop of overdracht. Om te weten of je mogelijk verplicht een onderzoek dient uit te voeren, creëerde Afvalmaatschappij OVAM 'De Grote Grondvraag', een website waar je de status van je perceel kan bekijken. De website is nog in ontwikkeling, waardoor vandaag nog maar de helft van alle Vlaamse risicopercelen op de website zichtbaar zijn. Eigenaars, die een onderzoeksplicht hebben, zullen op de hoogte gebracht worden door OVAM. Wie er niet op ingaat, riskeert een sanctie. OVAM onderzoekt op eigen kosten risicogronden van de meeste particulieren. Particulieren kunnen vrijstelling van de onderzoeksplicht aanvragen als ze deze grond kochten nadat de risicoactiviteiten zijn stopgezet. Organisaties of bedrijven moeten een bodemonderzoek in de regel zelf laten uitvoeren. Voor bepaalde sectoren zijn wel ondersteunende initiatieven zoals raamcontracten voorzien.

<https://www.degrotegrondvraag.be>

Bronnen: De Tijd / VILT / OVAM

Landelijk VASTGOED ANDERS BEKEKEN

landelijk wonen

bouwkundig erfgoed

agrarisch vastgoed

Volg de landelijke actualiteit op de voet via onze Sociale Media

Christophe Lenaerts - 102
Voorzitter at Landelijk Vlaanderen vzw

En wat met gelijkberechtiging? Ik erken in het werk van Natuurpunt maar wat met private eigenaars die dezelfde ouderen behalen zonder die middelen? Ik vraag dringend gesprek met Zuhair Demir om dit toe te lichten.
#gelijkberechtiging #privatenatuur Landelijk Vlaanderen vzw

2,5 miljoen euro extra voor Natuurpunt? Wat met gelijkberechtiging?

We zijn verbaasd te lezen dat er weer eenzijdige acties worden on...
See translation

2,5 miljoen euro extra voor Natuurpunt? Wat met gelijkberechtiging?

Landelijk Vlaanderen
7 maart om 08:15

Vandaag de dag horen we heel wat stemmen als er bomen tegen de vlakte gaan, maar wist je dat bomen kappen niet noodzakelijk slecht is voor de natuur en het klimaat?
Lees hier waarom bomen kappen deel uitmaakt van duurzaam bosbeheer.

#Bosforum #bos #duurzaam #bosbeheer #biodiversiteit #klimaat
<https://www.vrt.be/vrtwsj/.../2020/03/02/weldoordachte-boskap/>

Waarom we wel en doordacht bomen moeten kappen
Weldoordachte boskap is niet noodzakelijk slecht voor de natuur an...

J.J. Thomas Dirs en 10 anderen · 5 opmerkingen · 1 keer gedeeld

Valerie Vandenabeele
Policy Officer - Sr. Project Manager

14.000! 🌱 Dat is het aantal struiken en bomen die jagers dit weekend aanplanten in Limburg. 🌳🌱

#biodiversity #klimaat #natuurbeheer
Hubertusvereniging Jachtorganisatie

Limburgse jagers planten bijna 14.000 hagen en bomen

30 · 876 weergaven

Landelijk Vlaanderen @LandelijkVla · 10 dec. 2019

Het belooft een interessante namiddag te worden met de studiedag gemeentewegen: Raak de (gemeente)weg niet kwijt.
#johanbraet @chrinaerts #Stijnverbist

Landelijk Vlaanderen @LandelijkVla · 10 feb.

Landelijk Vlaanderen algemeen directeur @TackJurgen geeft de Wildlife Estate Labels aan de Vlaamse private landeigenaars. @LandelijkVla @EULandownersOrg @Wildlife_EU

Ute De Meyer vond het commentaar van Christophe Lenaerts hierop interessant

Hilde Crevits - 1ste
Vice-minister-president & Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale economie...
1 w · 0

Update #coronacrisis. Dit zijn uitzonderlijke omstandigheden. Belangrijk om alle maatregelen betreft hygiëne op te volgen. ... meer weergeven

Coronacrisis: bijkomende maatregelen om bedrijven te ondersteunen

hildecrevits.be

80 · 9 commentaren

Ute De Meyer - 1ste
Aanspreekpunt Privaat Beheer - Natuur en Bos
2 mnd · 0

Er gaat geen dag voorbij of er verschijnt een artikel in de media over bossen en bosuitbreiding 🌳🌱

Waar het in theorie makkelijk lijkt om bomen bij te planten, is het in de praktijk vaak een ander verhaal. Met onze organisatie hebben we de voornaamste knelpunten en onduidelijkheden, maar ook oplossingen op een rij gezet.

Lees hier de nota: <https://lnkd.in/dEjWn72>

#LandelijkVlaanderen #Bosgroepen #bosuitbreiding #4000ha #knelpunten

Concrete instrumenten ter realisatie van bosuitbreiding
privaatbeheer.be

4000 ha bosuitbreiding realiseren deze legislatuur is het doel van de Vlaamse regering. De private natuur- en bosbeheer...

11

Valerie Vandenabeele
Policy Officer - Sr. Project Manager

Minister roept ook op tot solidariteit met onze natuur in het broedseizoen 🐣, en natuurlijk ook de COVID19-regels respecteren! 🌱

Agentschap voor Natuur en Bos
3.257 volgers
3 d · 0

Dat het bijzondere tijden zijn hoeft niet meer gezegd. Heel veel mensen trekken voor een wandeling naar onze Vlaams ... meer weergeven

COVID-19
Richtlijnen voor bos- en natuurgebieden

Corona: minister Demir komt met richtlijnen voor bos- en natuurgebieden | Agentschap voor Nat...
natuurenbos.be

2 · 118 weergaven

Zin in een tochtje op zee ?

HUUR EEN BOOT - ZEEHONDEN SPOTTEN - WATERPRET
... OF BESTUUR ZELF EEN MOTORBOOT

Boulevard de Wielingen 80, 4506 JL CADZAND-BAD
TEL +32 58 23 14 75 - info@knokkeboat.be

www.knokkeboat.be

DE IDEALE TEAMBUILDING

